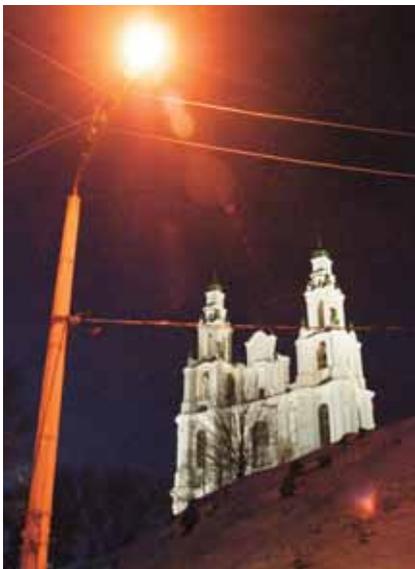

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

21 студзеня
ў Полацку
распачалася
Рэспубліканская
акцыя
«Культурная
сталіца
Беларусі».

С. 2, 8 — 9.

На здымку: артысты
Заслужанага аматарскага
калектыву Рэспублікі
Беларусь — тэатра
«Пілігрым» Полацкага
гарадскога Палаца
культуры.

У ПОВЯЗІ ЧАСОЎ І АСОБ

На адкрыцці выстаўкі літаграфій Напалеона Орды ў Мастацкай галерэі Полацка: Н.Гальпяровіч, М.Льюшонок, Т.Стружэцкі, В.Ждановіч, П.Латушка, М.Пашынскі, Ф.Гумен, С.Вечар.

“У тым, што сёння Полацк стаў перлінай Беларусі, — вялізная заслуга Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі”

Так сказаў у гутарцы з карэспандэнтам “К” у час адкрыцця акцыі “Культурная сталіца Беларусі” старшыня Полацкага гарвыканкама Уладзімір Тачыла. Словы гэтыя, у шырокім значэнні, адносяцца да дзесяткаў гарадоў нашай краіны. Там, дзякуючы правядзенню на высокім дзяржаўным узроўні, у тым ліку, і культурных мерапрыемстваў, адбылося якаснае пераўтварэнне ў развіцці вялікіх і малых населеных пунктаў. Спрыяе гэтаму стваральнаму працэсу і праект “Культурная сталіца Беларусі”, рэалізацыя якога распачалася 21 студзеня ў Полацку.

“Высокая ацэнка нашай гісторыі...”

Менавіта тут, на пакручастых берагах Дзвіны, больш як тысячагоддзе таму зародзілася беларуская дзяржаўнасць. Культура і духоўнасць ад пачатку былі яе кутнімі камянямі. Сімвал Полацкага княства — Сафійскі сабор. А “сафія” ў перакладзе азначае “мудрасць”...

Таму і не дзіўна, што мудрасць была бласлаўненнем гэтай зямлі праз усю яе гісторыю. У XII стагоддзі з яе крыніцы жылася Еўфрасіння Полацкая, у XVII — Францыск Скарына, у XVIII — Сімяон Полацкі... Тая крыніца бруіць і пагэтуль...

Быў час, калі гарадское асяроддзе Полацка амаль не сведчыла пра слаўную мінуўшчыну. Яго выгляд цалкам адпавядаў слову “перыферыя”. Але той час ужо, бадай, прамінуў. Прыяжджаючы туды зноў і зноў, з кожным разам бачыш усё новыя парасткі былой велічы. Новыя музеі, новыя храмы, новыя помнікі... Яны — бы трава, што прарастае праз асфальт Часу.

Трава працінае асфальт сама сабою, дзякуючы сваёй прыроднай сіле. Адраджэнне гістарычнай памяці немагчымае без руплівасці нашых сучаснікаў. Мясцовыя ўлады даўно рыхталіся да “сталічнага” статуса. Для іх ён стаў не падарункам, а — прызнаннем няспыннай і плённай працы.

Напярэдадні падпісання Плана мерапрыемстваў па правядзенні Рэспубліканскай акцыі “Культурная сталіца Беларусі” ў Полацку мы, безумоўна, не маглі не пацікавіцца, як успрымаюць падзею старшыня Полацкага гарвыканкама Уладзімір Тачыла. Вось што ён распавёў карэспандэнту “К”:

П.Латушка, У.Тачыла і Л.Кавалёў у час падпісання Плана мерапрыемстваў акцыі ў гарвыканкаме.

— Выбар Полацка ў якасці культурнай сталіцы — высокая ацэнка нашай гісторыі, нашага горада наогул, народа Полаччыны... У рашэнні міністра культуры краіны — вялікі гуманістычны энс: павага да сёва мінуўшчыны, клопат аб сённяшнім дні нашай культуры ў гарадах і раёнах Беларусі. У Полацку зароджана наша духоўнасць. Постаці слаўных землякоў — сярод нас, яны — у

бронзе і камені. А грошы на гэтыя помнікі, без якіх сённяшні горад не ўявіць, збіраліся талакой, па ініцыятыве гараджан. І ў гэтай повязі часоў і асоб — моц нашай цяперашняй еднасці і духоўнасці...

Мэр Полацка перакананы, што сённяшні статус Культурнай сталіцы — найвялікшая адказнасць, але і дадатковы імідж Полацкай зямлі, якая прываблівае і будзе

Культурная сталіца: Што? Дзе? Калі?

Цягам года Полацк прыме непаўторны шэраг культурных мерапрыемстваў, многія з якіх стануць сапраўды культурнымі падзеямі ў маштабах краіны. Шэраг мерапрыемстваў у 2010-м пройдзе пад знакам 65-годдзя Вялікай Перамогі. А ў кастрычніку мяркуецца зладзіць прэзентацыю Полацка як Культурнай сталіцы-2010 у Мінску.

Вялікі размах атрымае выставачная дзейнасць. Цягам **лютага — сакавіка** запланаваны выстаўка жывапісу і графікі Я.Маціеўскай, праўнучкі І.Хруцкага (да 200-годдзя з дня нараджэння слаўтага мастака), з фондаў Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка ў Нацыянальным мастацкім музеі краіны і экспазіцыя карцін І.Хруцкага ў Полацку. У **красавіку** Нацыянальны мастацкі музей прадставіць зрэз польскага выяўленчага мастацтва XVIII — XX стст. у выставачнай зале гарадской Мастацкай галерэі. Там жа на **май** запланавана выстаўка беларускіх мастакоў, прысвечаная 600-годдзю Грўнвальдскай бітвы, на **ліпень** — персанальная выстаўка графікі народнага мастака Беларусі А.Кашкурэвіча, прымеркаваная да яго 80-годдзя, а на **жнівень** — экспазіцыю жывапісу ўдзельнікаў І Міжнароднага пленэру мастакоў “Art-ego”. Да **Дня Беларускага пісьменства** ў Хойніках рыхтуецца і Полацк: у родным горадзе Францыска Скарыны — выстаўка яго кнігі з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў Музеі беларускага кнігадрукавання ў сувязі з 20-годдзем апошняга. **Лістапад** адзначыцца выстаўкай лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі краіны В.Альшэўскага, У.Савіча, У.Зінкевіча.

Толькі пералік выступленняў салістаў і творчых калектываў, якія наведаюць сёлета палачан, папраўдзе ўражае. Мяркуюць самі: у **студзені** сваё мастацтва падораць жыхарам горада артыст Канстанцін Шароў, ансамблі “Харошкі” і “Класік-авангард”, у **сакавіку** — салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь і ансамбль

прывабліваць паломнікаў, турыстаў, прыхільнікаў архітэктуры і мастацтваў.

— У тым, што сёння Полацк стаў перлінай Беларусі, — падкрэсліў Уладзімір Тачыла, — вялізная заслуга Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі. У добраўпарадкаванні гарадской прасторы цягам выканання першай комплекснай доўгатэрміновай праграмы развіцця ўкладзены мільярдныя сродкі. Полацк стаў годнай сталіцай “Дажынак-2002”. Цяпер рэалізоўваем другую праграму, разлічаную да 2012 года. Мы павінны адпавядаць высокаму статусу Культурнай сталіцы Беларусі.

намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Леанід Кавалёў і старшыня Полацкага гарвыканкама Уладзімір Тачыла падпісалі План мерапрыемстваў па правядзенні акцыі “Культурная сталіца Беларусі”.

Пасля гэтага на прэс-канферэнцыі для прадстаўнікоў СМІ Павел Латушка распавёў пра тое, чаму менавіта Полацкам вырашана адкрыць праект. Летась па адным горадзе ад кожнай вобласці вылучалася на званне Культурнай сталіцы Беларусі. “Полацк — найстаражытнейшы гісторыка-культурны, мастацкі, акадэмічны, навуковы цэнтр, і не дзіўна, што яго абралі адразу. Уплыў горада і людзей, што тут нарадзіліся, на жыццё краіны вельмі вялікі”.

павінна быць ад Бога, і ў гэтым плане мы пераўзышлі многіх”.

Пасля цырымоніі ў гарадскім Палацы культуры эпіцэнтр падзей перамясціўся ў “сэрца” Полацка — перліну старажытнага дойлідства Сафійскі сабор, дзе адбыўся канцэрт класічнай музыкі ў выкананні ансамбля салістаў “Класік-авангард”. Там жа дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў уручыў музею-запаведніку напісанае ім палатно “Святы дзень Полацк”.

Наступным этапам адкрыцця акцыі “Культурная сталіца Беларусі” стаў вернісаж ў Мастацкай галерэі Полацка выстаўкі літаграфій “Напалеон Орда і наша мінуў-

У.Тачыла з сертыфікатам Культурнай сталіцы Беларусі.

Карціну ў дар Нацыянальнаму полацкаму гісторыка-культурнаму музею-запаведніку перадае У.Пракапцоў.

Чым ганарымся

Марозны дзень 21 студзеня запомніцца многім гараджанам і гасцям горада над Палатой. Кожны з іх далучыўся да той плыні магутнай творчай энергетыкі, што сваімі промнямі поўніла душы палачан.

Распачаліся ж урачыстасці ў гарвыканкаме, дзе міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка,

Міністр культуры таксама падкрэсліў: “Напрыканцы года будзе ўлічаны ўсё досвед правядзення акцыі “Культурная сталіца Беларусі-2010”, прааналізаваны ўсе яе недахопы і дадатны бакі”. Таксама на сустрэчы са СМІ Павел Латушка падкрэсліў: незалежна ад таго, ці мае той або іншы горад статус Культурнай сталіцы краіны, важна зрабіць культуру даступнай для кожнага жыхара Беларусі, асабліва — у рэгіёнах”.

3 падарункамі!

У Полацку ўжо запланавана 60 культурных мерапрыемстваў. Не дзіва, што адразу пасля афіцыйных сустрэч распачаўся творчы складнік акцыі, які прынёс нямала нечаканасцей як гледачам у гасціннай зале гарадскога Палаца культуры, так і самім арганізатарам і ўдзельнікам свята. На пачатку цырымоніі ў Палацы культуры міністр культуры перадаў мэру Полацка сертыфікат аб наданні гораду ганаровага звання.

Затым пра слаўную гісторыю Полацка распавёў вядомы тэатр “Пілігрым” Полацкага ГПК, якому намеснік міністра культуры краіны Тадэвуш Стружэцкі ўручыў пасведчанне аб наданні звання Заслужанага аматарскага калектыву. Зразумела, што навіна гэтая была ўспрынята громам шчырых апладысмантаў залы.

З падарункамі на адкрыццё акцыі прыехаў і дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Сяргей Вечар: ён перадаў Нацыянальнаму полацкаму гісторыка-культурнаму музею-запаведніку афорт “Кірыла Тураўскі”. Пасля ўручэння мастацкага твора Сяргей Вечар у гутарцы з нашым карэспандэнтам падкрэсліў, што Полацк — сапраўдны музейны цэнтр. На яго думку, мясцовыя 11 музеяў валодаюць добрай навуковай і мастацкай базай.

На свята быў запрошаны ўладка Феадосій, архіепіскап Полацкі і Лыбоцкі, які сказаў: “Сёння ў гісторыі нашага старадаўняга горада з’явілася яшчэ адна знамянальная дата. Старажытная сталіца Полацкага княства зноў стала сталіцай культурнай. Сапраўдная культура

шчына” з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея.

Завяршэннем жа праграмы святочнага дня быў канцэрт Беларускага дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі” ў гарадскім Палацы культуры.

Што далей?

Полацк абвешчаны культурнай сталіцай Беларусі. Што далей? Як паведзіць “К” начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалай Пашынскі, культурнае жыццё Полацка цягам года будзе надзвычай насычаным. На самых розных сцэнічных пляцоўках тут пройдуць справаздачныя канцэрты народных і заслужаных мастацкіх калектываў з усіх рэгіёнаў вобласці. Таксама запланавана работа рамесніцкіх кірмашоў, якія ў Полацку будуць ладзіць народныя майстры з дамоў рамёстваў Віцебшчыны.

Апрача прафесійных артыстаў, дадае начальнік аддзела культуры Полацкага гарвыканкама Іна Шаховіч, імідж культурнай сталіцы цягам года будучы падтрымліваць лепшыя самадзейныя калектывы горада.

А вось меркаванне аўтара сцэнарыя ўрачыстага адкрыцця акцыі “Культурная сталіца Беларусі” ў Полацку, дырэктара Дырэкцыі замежнага вясняння Беларускага радыё, пісьменніка, старшыні Полацкага зямляцтва Навума Гальпяровіча:

— Для мяне Полацк — горад, дзе я нарадзіўся і правёў юнацкія і дарослыя гады, дзе з’явіліся на свет мае дзеці, дзе на Чырвоных кладах ляжаць мае бацькі... Полацк — станцыя маёй любові. І я вельмі рады, што быў адным з ініцыятараў таго, каб гэты горад стаў першай беларускай Культурнай сталіцай. Полацк, зразумела, таго варты. І належыць горад не толькі тым, хто тут жыве і працаваў, але і ўсім беларусам... Полацкае зямляцтва будзе браць самы чынны ўдзел ва ўмацаванні сталічнага іміджа горада. Я проста ўпэўнены, што “сталічнае жыццё” ў Полацку будзе яркім і непаўторным.

**Ю́ген РАГІН,
Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
Андрэй СПРЫНЧАН (фота),
нашы спецыяльныя
карэспандэнты**

ЗАЦВЕРДЖАНА
Распараджэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
31.12.2009 № 358рп

РАШЭННЕ **Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі** **29 кастрычніка 2009 г.** **праатакол № 2 г. Мінск**

1. Прызначыць у 2009 годзе тэрмінам на адзін год стыпендыі з уручэннем пасведчання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі прадстаўнікам моладзі:

у першай узроставай катэгорыі (да 16 гадоў) —
у памеры 105 тыс. рублёў кожная

АБРАМОВІЧ Ганне Леанідаўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

АСЕЕВАЙ Ганне Уладзіміраўне — навучэнцы Аршанскай дзіцячай школы мастацтваў № 1, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

БАРАНОЎСКАЙ Кацярыне Генадзьеўне — навучэнцы Пастаўскай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

БАБЫЛЁВАЙ Алене Валер’еўне — навучэнцы дзяржаўнай установы “Дзіцячая музычная школа № 1 г. Віцебска”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

БАРАДЗІНОЙ Вікторыі Сяргеёўне — навучэнцы Слуцкай дзіцячай музычнай школы, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

БУХАЛОВІЧУ Сяргею Міхайлавічу — навучэнцу Полацкай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ВАЛЧКОВУ Міхаілу Уладзіміравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату I прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ВАЛЬНІЦКАЙ Аліне Юр’еўне — навучэнцы ўстановы адукацыі “Гомельскі дзяржаўны каледж мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ВАРАПАЕВАЙ Марыі Яўгенаўне, навучэнцы ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ГУЛАЮ Канстанціну Аляксандравічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканская гімназія-каледж пры беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ДЗЕНІСЕНКА Надзеі Вячаславаўне — навучэнцы дзіцячай музычнай школы № 3 г. Гомеля, лаўрэату I прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ДЗЯМІДЧЫК Яніне Уладзіміраўне — навучэнцы дзіцячай музычнай школы № 5 г. Магілёва, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЕЛІСЕНКУ Ягору Дзмітрыевічу — навучэнцу Брэсцкай дзіцячай музычнай школы № 1, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЖАЛЕЗНЯКОВУ Святаславу Віктаравічу — навучэнцу Гомельскай дзіцячай музычнай школы № 1 імя П.І. Чайкоўскага, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

КАПЛЯРЧУКУ Яўгену Аляксандравічу — навучэнцу дзіцячай музычнай школы № 2 г. Бабруйска імя У.У. Алоўнікава, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

КАТУШОНАК Уладлене Валер’еўне — навучэнцы Гомельскай дзіцячай школы мастацтваў № 5, лаўрэату I прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

КІРЫЧЭНКУ Андрэю Міхайлавічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Гомельскі дзяржаўны каледж мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

КУЗЬМІНОЙ Ганне Сяргеёўне — навучэнцы дзіцячай музычнай школы № 2 г. Гомеля, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЛУДУ Сямёну Аляксандравічу — навучэнцу Бярозаўскай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МАКАРАНКУ Віктару Васільевічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Мінскае дзяржаўнае музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі”, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МАНЬКО Пятру Паўлавічу — навучэнцу Маларыцкай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

МАСКАЛЁВУ Дзмітрыю Уладзіміравічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату I прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

НІКІЦІНУ Аляксею Васільевічу — навучэнцу ўстановы адукацыі “Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў”, лаўрэату III прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

НОСАЛЬ Марыі Сяргеёўне — навучэнцы Рэчыцкай дзяржаўнай школы мастацтваў, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

АРОЛ Марыі Генадзьеўне, навучэнцы Мікашэвіцкай дзіцячай музычнай школы аддзела культуры Лунінецкага райвыканкама, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год).

(Працяг у наступных нумарах “Культуры”).

Брэстчына. Як распаўяла “К” галоўны спецыяліст упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Лілія Балонкіна, у другі этап Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю” прайшло 235 канкурсантаў.

Па яе словах, у вобласці была праведзена вялікая рэкламная кампанія. Умовы конкурсу, анонсы адборачных тураў і

інфармацыя аб мерапрыемствах размяшчаліся на старонках гарадскіх і раённых газетных выданняў, у Інтэрнеце, у тэле- і радыёэфіры.

30 студзеня ў Брэсце, 6 лютага ў Баранавічах і 7 лютага ў Пінску абдуцца занялыя прагляды прэтэндэнтаў на саборніцтва ў другім этапе Рэспубліканскага конкурсу з удзелам абласной экспертнай камісіі. А 26 лютага ўсе канкурсанты збяруцца ў Брэсце. Асноўныя мерапрыемствы запланавана правесці ў Брэсцкім абласным грамадска-культурным цэнтры.

Віцебшчына. Галоўны спецыяліст упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Станіслаў Генеральніцкі раскажаў “К”, што другі этап Рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю” пройдзе ў абласным цэнтры 5—6 лютага ў Цэнтры культуры “Віцебск”.

Дарэчы, у першым рэгіянальным этапе конкурсу удзельнічала звыш 1000 чалавек! Па словах Станіслава Генеральніцкага, найбольш актыўна праявіў сябе Міёрскі раён: там за абласныя “пуцёўкі” саборнічалі прыкладна 150 канкурсантаў.

А вось лічбы другога этапа: падазена 193 індывідуальныя заяўкі і 12 заявак ад творчых калектываў. Найбольш “прадстаў-

Ахвотных яшчэ шмат

ніча” выглядаюць намінацыі “Эстрадныя спевы” (66 заявак) і “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” (27). Няшмат заявак у намінацыях “Скульптура” (2) і “Рэжысура масавых святаў” (4). Але, па меркаванні Станіслава Генеральніцкага, да пачатку другога этапа Рэспубліканскага конкурсу лічбы абавязкова змяняцца ў бок павелічэння: ахвотных паўдзельнічаць у конкурсе яшчэ шмат.

Міншчына. Як каза намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Святлана Баранок, каб трапіць у другі этап Рэспубліканскага конкурсу, канкурсантам трэба будзе спачатку прайсці адборачны тур.

Яго плануецца правесці 10—11 лютага ў Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў. І толькі пасля гэтага лепшыя з лепшых выступяць на сцэне Дзяржынскага гарадскога дома культуры: менавіта там 27 лютага члены журы вызначыць тых маладых “зо-

рак”, якія будуць прадстаўляць Міншчыну на заключным этапе конкурсу.

Па словах Святланы Баранок, на сённяшні дзень падазена прыкладна 200 заявак. Найбольш удзельнікаў сабрала намінацыя “Эстрадныя спевы”, а найменш — “Сацыяльная рэклама” і “Фатаграфія”. Цяпер фарміруецца камісія з экспертаў упраўлення культуры, якая будзе “судзіць”

канкурсантаў у другім туры Рэспубліканскага конкурсу.

Мінск. Паводле меркавання дырэктара-распараджыка дзяржаўнай установы “Мінск-канцэрт” Ірыны Галуза, “гэты конкурс вельмі патрэбны, бо моладзь у нас вельмі творчая і ініцыятыўная, з ахвотай удзельнічае ў гэтым значным рэспубліканскім мерапрыемстве”.

За доказ Ірына Галуза прывяла наступныя лічбы: у другім этапе Рэспубліканскага конкурсу будучыя удзельнічаць звыш 150 чалавек. А абдуцца ён 20—21 лютага ў Палацы чыгуначнікаў.

Адкрыла яна і невялікі сакрэт: пасля завяршэння другога этапа мяркуецца правядзенне ўрачыстага канцэрта з удзелам тых маладых талентаў, якія трапяць у заключны этап конкурсу. Ірына Паўлаўна лічыць, што гэтыя мерапрыемствы абавязкова прыцягнуць увагу мінчан і гасцей сталіцы.

Аспекты рэстаўрацыі

Пытанні рэканструкцыі Нясвіжскага палацава-паркавага комплексу рэгулярна разглядаюцца на пасяджэннях Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры краіны.

У прыватнасці, на апошнім пасяджэнні Рады абмяркоўваўся праект новай рэканструкцыі дэзорнай вежы пала-

ца. Як адзначыў у гутарцы з карэспандэнтам “К” навуковы кіраўнік рэстаўрацыйных работ аб’екта Сяргей Друшчыц, для стыльвага адзінства архітэктурнага ансамбля неабходна вярнуць вежу барочнае аблічча, памылкова змененае папярэднікамі некалькі гадоў таму, яшчэ да распрацоўкі архітэктурнага праекта ўсяго ансамбля і пачатку даследчых і праектных работ.

Як вядома, пабудаваная ў 1589 годзе, першапачаткова вежа завяршалася рэнесансным купалам. Пасля разбурэння

Крок у адказ

Учора адбылося X Свята музыкі “Заслаўе-2010”. Конкурс маладых выканаўцаў, прэзентацыя кнігі, мастацкая выстаўка і два канцэрты — аднадзённае свята аказалася больш чым насычаным па значных падзеях.

— Усе абласныя фестывалі, — паведаміў “К” начальнік упраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Анатоль Акушэвіч, — наўпрост звязаны са знакамітымі імёнамі нашых славутых твораў. Вось і “Музы Нясвіжа” ды Свята музыкі ў Заслаўі атаясамліваюцца з постацю Міхаіла Фінберга.

10 гадоў таму народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг і Нацыянальны

канцэртны аркестр разам з Мінскім райвыканкамам і мясцовымі ўладамі Заслаўя здзейснілі першы такі фестываль як свята не толькі музычнае, але і асветніцкае. Сімвалічна, што яго асноўныя падзеі заўсёды праходзілі і праходзяць у Заслаўскай дзіцячай школе мастацтваў.

Што тут толькі ні гучала! Музыка Осіпа Казлоўскага, Напалеона Орды, Міхаіла Ельскага, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Станіслава Манюшкі, Мечыслава Карловіча... Гэта не магло не выклікаць “крок у адказ”: спачатку ў Школе мастацтваў пачалі ладзіць уласныя канцэрты, а потым пачыналі вылілася ў конкурс маладых выканаўцаў.

Вось і сёлета: конкурс з красамоўнай назвай “Беларускі альбом” сабраў навучэнцаў дзіцячых музычных школ і школ мастацтваў з усёй Міншчыны. Да юбілею свята яго нязменная вядучая — доктар мастацтвазнаўства, прафесар Вольга Дадзімава падрыхтавала кнігу “У сядзібе Рагнеды”.

У Белай зале

У Белай зале Расійскай акадэміі мастацтваў на пасяджэнні Прэзідэнта гэтымі днямі адбылося ўручэнне акадэмічных знакаў дзеячам культуры Рэспублікі Беларусь, абраным ганаровымі членамі Акадэміі. Гэта высокае званне яны атрымалі за вялікі ўклад у развіццё беларускага мастацтва і мастацтвазнаўства і ўмацаванне культурных сувязей паміж Беларуссю і Расіяй у рамках Саюзнай дзяржавы. Узнагароды ўручаў прэзідэнт РАМ Зураб Цэрэтэлі.

Сярод узнагароджаных — заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, прафесар Уладзімір Зінкевіч, прарэктар па навуковай рабоце Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, дацэнт, кандыдат мастацтвазнаўства Міхаіл Баразна, старшыня ГА “Беларускі саюз мастакоў”, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэат Дзяржаўнай

прэміі Рэспублікі Беларусь, прафесар Уладзімір Савіч і заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Мурахвер.

Ва ўрачыстай цырымоніі ўдзельнічалі саветнік Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі Валянціна Януцэнак, старшыня Савета нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Масквы” Сяргей Кандыбовіч.

Ул. інф.

На здымку: У.Зінкевіч, У.Мурахвер, З.Цэрэтэлі, В.Януцэнак, У.Савіч, М.Баразна.

Увага!

Конкурс на стварэнне помніка У.С. Караткевічу ў Кіеве прадоўжаны...

15 студзеня 2010 года ў галерэі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбыўся конкурс эскізных праектаў помніка У.С. Караткевічу для г. Кіева. У конкурсе прынялі ўдзел 16 аўтараў, якія прадставілі 19 эскізных праектаў.

Па выніках галасавання журы конкурсу два эскізныя праекты пад нумарамі 0306 і 3978 дапушчаны да далейшага ўдзелу ў конкурсе.

Рашэннем журы конкурс прадоўжаны да 1 сакавіка 2010 года з мэтай прадстаўлення ўдзельнікамі конкурсу новых эскізных праектаў помніка. У конкурсе могуць прыняць удзел як прафесійныя скульптары, так і студэнты профільных ВНУ.

Дадатковы прыём заявак для ўдзельнікаў конкурсу ўстаноўлены да 25 лютага 2010 года ўключна. Заяўкі падаяцца сакратару конкурснай камісіі на адрас: г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11, каб. 316 (кантакты тэлефон: 203-91-31, Назарава Людміла Алегаўна).

Дадатковыя конкурсныя праекты, якія аформлены ў адпаведнасці з Палажэннем аб парадку правядзення конкурсу на стварэнне эскізных праектаў помніка У.С. Караткевічу ў г. Кіеве і зацверджаны загадам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 17.12.2009 г. № 206, павінны быць прадстаўлены аўтарамі 26 лютага 2010 года не пазней за 17 гадзін па адрасе: г. Мінск, вул. Сурганава, 14, галерэя Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Пасяджэнне конкурснай камісіі па разглядзе эскізных праектаў помніка У.С. Караткевічу адбудзецца 1 сакавіка 2010 года.

Чытач пытаецца

У мінулым годзе “Культура” друкавала Палажэнне аб адкрытым маладзёжным конкурсе на стварэнне літаратурнага сцэнарыя мастацкай стужкі, прысвечанай нацыянальнай тэматыцы. У рэдакцыю тэлефануюць чытачы, каб даведацца, якія яго вынікі.

Як паведамілі карэспандэнту “К” у Дэпартаменце па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, на выніковым пасяджэнні журы конкурсу, якое ўзначальваў выконваючы абавязкі старшыні Саюза кінематаграфістаў Віктар Васільеў, было разгледжана шэсць сцэнарыяў. Па выніках пасяджэння было прынята рашэнне не прысуджаць першыя тры прэміі. Заахвочвальную прэмію ў памеры 20 базавых велічынь вырашана ўручыць Людміле Аніковіч за сцэнарыі пад назвай “Клопат”, напісаны паводле прозы Янкі Сіпакова. Члены журы конкурсу, куды ўваходзілі сцэнарысты, рэжысёры і крытыкі, адзначаюць, што агульны мастацкі ўзровень прадстаўленых на разгляд твораў быў невысокі, яркіх, цікавых работ у рэчышчы неабходных па ўмовах конкурсу тэматыкі і фармату сярод іх не было ўвогуле.

Рэдакцыя “К” у бліжэйшых нумарах плануе падрабязней разгледзець праблему дэфіцыту сцэнарыяў для вытворчасці нацыянальнага кіно.

Пасяджэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, якое адбылося 18 лістапада мінулага года, “звычайным” не назавеш. У цэнтры ўвагі быў папраўдзе неардынарны аб’ект — Мінскае замчышча.

Абмеркаванні будучага лёсу непрыкметнага лапіка зямлі ля станцыі метро “Няміга”, у глыбі якога тояцца сведчанні амаль тысячагадовай гісторыі беларускай сталіцы, не маглі абысціся без дыскусій. На адрас “К” звярнуўся з лістом вядомы архітэктар Армэн Сардарай. Ён узнімае надзвычай

Менавіта памяць стварае жыццёвую сілу арганізма, менавіта памяць дае шанс на будучыню. І мінулае горада, ягоная гістарычная памяць складаецца не толькі з кніжных радкоў ці архіўных папак. Яна павінна мець **відавочны вобраз, да якога можна дакрануцца, які можа ўбачыць кожны. Пры гэтым важна, каб мы не змянялі нашых адносін да гістарычных традыцый, да мінулага ў залежнасці ад таго ці іншага ўплыву часу.**

можцаў і вуліца Багдановіча), спартыўны будынак, гандлёвыя і жыллыя пабудовы. Частка археалогіі старажытнага Менска засталася пад асфальтам, частка была захавана дзякуючы намаганням вучоных і грамадства. І вось цяпер, на пачатку XXI стагоддзя, паўстала пытанне: як адрадыць гэтую калыску нашай сталіцы?

Тут трэба адзначыць: само месца стварэння горада нясе гістарычныя рысы прыналежнасці першага горада ці гарадзішча да агульнаславянскай традыцыі. Бо шмат іншых паселішчаў усходніх і заходніх славян пачыналіся з берагоў дзвюх злучаных рэк. Вада стварала прыродныя ўмовы для абароны горада, давала маг-

сур’ёзныя пытанні, якія тычацца не толькі гэтага аб’екта, але і канцэптуальнага падыходу да адраджэння гісторыка-культурнай спадчыны ў цэлым. Як не толькі захаваць яе, але і зрабіць даступнай ды актуальнай для вачэй, сэрца, душы сучаснага чалавека? І наогул: як адразніць “шырспажыў” ад інавацыйных падыходаў?

У дыскусію ахвотна ўключыўся іншы ўдзельнік згаданага пасяджэння Навукова-метадычнай рады — начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі.

юць аб выкарыстанні ахоўнай зоны — для турызму, гандлю, адпачынку. Знаёмства з гісторыяй, на іх погляд, павінна пачацца з гандлёва-забаўляльных крыніц і нават, як сказаў адзін з членаў Рады, з “гульні ў гісторыю”.

Бяда і смутак не ў тым, што мы ствараем яшчэ адзін нацыянальна-гістарычны Дыснейленд... З гісторыі прапануюць зрабіць нейкую гульні-забаўлянку. Штучныя, дэкаратыўныя пабудовы, сувенірныя будынкi — усё разам стварае новы вобраз, але не вобраз старажытнага славянскага горада. Аўтар праекта без усякіх сумненняў спасылаецца на амерыканскі вопыт стварэння “індзейскіх” вёсак ці пабудову з часоў Дзікага Захаду. Ві-

доў, увогуле страціць свае гістарычныя рысы, знішчыць аuru месца і прынясе толькі шум, гоман і фальшывую бліскучасць кірмашу. Па маральнай сутнасці, гэта тое самае, што было зроблена ў савецкія часы, калі руйнавалі Старую Нямігу.

Чытач можа запытаць: што ж трэба зрабіць тут, на гэтым гістарычным месцы, што прапануе гэты, не згодны з Радай, архітэктар?

Парадаксальна, але мая прапанова: **не будаваць нічога. Нічога такога, што зробіць гэтае святае месца штучным, новабудаўнічым, несапраўдным.** Абавязкова трэба знесці будынак “Працоўных рэзерваў”. Абавязкова трэба арганізаваць доступ да археалагічных знаходак

Палемічная думка

Чаму я супраць?

Горад, як і чалавек, павінен мець тое, што завецца памяццю

Зразумела, што кожны час мае свае асаблівасці, свой непаўторны характар. З гэтым можна пагадзіцца і не турбавацца ні аб чым. Але гісторыя ўсё ж паказвае, што і час, бывае, можа памыляцца...

Яшчэ 20 гадоў таму звычайнай сцэнай па пятніцах ці суботах у Мінску быў падыход маладажонаў з кветкамі да Вечнага агню на плошчы Перамогі. Не дзіва, што сама памяць аб вялікім Подзвігу, які ўвасабляе помнік, стварае ўмовы для клятвы маладых аб чысціні і вернасці. І цяпер гэтыя цудоўныя сцэны яшчэ адбываюцца, але ўжо не так часта. Іншая справа, што сёння некаторыя маладыя ўзялі за звычай прыходзіць са шлюбнымі візітамі... у гандлёвы цэнтр “Сталіца”. Атрымліваецца, тут ля крамаў, рэстаранаў адбываецца новы “сакральны” абрад уваходу ў “грамадства спажывання”...

Думкі гэтыя прыйшлі не самі па сабе, а пасля апошніх пасяджэнняў навукова-метадычнай Рады па ахове гістарычна-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры (аўтар гэтых радкоў з’яўляецца членам Рады).

У лістападзе мінулага года на сваім чарговым пасяджэнні Рада разгледзела праект стварэння комплексу на “месцы нараджэння” нашага горада — там, дзе калісьці зліваліся Свіслач і Няміга, там, дзе цяпер стаіць будынак спартыўнага аб’яднання “Працоўныя рэзервы”, — на праспекце Пераможцаў. Рада ўхваліла прапанаваны архітэктарамі “Мінскпраекта” праект, хаця і не аднагалосна: адзін член Рады галасаваў супраць. Хацелася б звярнуцца да грамадства і растлумачыць — чаму.

Вядома, што кожны горад мае сваю крыніцу, сваю калыску, з якой усё пачалося. Гістарычная навука дае ўсе падставы лічыць: Мінск нарадзіўся менавіта тут, ля злучэння рэк. Шмат знаходак знайшлі на гэтым месцы нашы выдатныя археологі... Апошнімі “кропкамі”, пастаўленымі тут у XX стагоддзі, былі дзве аўтамагістралі (цяперашнія праспект Пера-

чымасць транспартных зносін і напрыканцы спрыяла бытавым жылёвым патрабаванням.

Так адбылося больш за тысячагоддзе таму на берагах Свіслачы і Нямігі. Таму ўжо адно толькі гэтае месца мае сакральны сэнс: першааснова Горада, класічная сувязь з іншымі старажытнымі народамі, **гісторыя, якая побач.**

Што ж прапануюць цяпер праектыроўшчыкі “Мінскпраекта” на чале з Сяргеем Багласавым? Першае, што кідаецца ў вочы, — да ўсіх існуючых вакол і ўласна на месцы гарадзішча пабудова дадаецца яшчэ шмат чаго: набярэжная з брукаванкамі, гандлёвыя рады, каменны храм, драўляныя дамы і брама. Над усім гэтым павінен лунаць шкляны дах, а яшчэ — пешаходны мост з бутафорскім колам вадзянога млына (легенда аб Менеску-млынары). Навошта? Аўтары праекта адкрыта абвясча-

давачна, колькі амерыканізацыя культуры прынесла чалавецтву: маскіль, папса, дыснейленды — усё тое, што з’яўляецца процілегласцю **сапраўднай культуры**, што нівеліруе нацыянальныя карані і традыцыі, усё тое, што трымае чалавека ў кіпцюрах адной думкі: спажывай, спажывай і яшчэ спажывай. Не дзіва, калі вядучы адной з перадач СТБ сур’ёзна казаў некалькі тыдняў таму: “Беларусь дала чалавецтву Янку Купалу і Барыса Майсеева...” Прабачце, але да гэтага ўжо нічога няма дадаць!

Вось і мы, архітэктары, пакрысе прыўносім нешта ў гэты “спажывецкі кацёл” з надпісам: “Made in”... Яно, гэтае месца на скрыжаванні рэк і дарог, і цяпер звышурбанізавана. А новае архітэктурнае асяроддзе, што прапануецца маімі калегамі, заклікае: давайце будаваць тут яшчэ і яшчэ! Архітэктурны візуальны вобраз, які мы ўбачым праз некалькі га-

ментавіта там, дзе яны яшчэ існуюць. Гэта можна зрабіць вельмі далікатна, так, напрыклад, як гэта робіцца ў археалагічных зонах Грэцыі ці Італіі: толькі ўмацаванні, пешаходныя пераходы (без бетонных плітак) або невялікія дахі над асабліва каштоўнымі артэфектамі. І абавязкова — глеба, рэльеф, расліны і камяні, якія павінны падкрэсліць само Месца, яго **сакральнасць і гістарычнасць.**

Калі тут і неабходна распавядаць гасцям, турыстам аб колішнім храме, вуліцах і жыхарах сталіцы — хай гэта робяць камп’ютэры і лазерна-віртуальныя тэхналогіі. Яшчэ не пазна!

Армэн САРДАРАЎ, дэкан архітэктурнага факультэта БНТУ, доктар архітэктуры, член навукова-метадычнай Рады па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь

Чытаць напісанае Армэнам Сяргеевічам Сардаравым заўсёды цікава. Праўда, бывае важна зразумець сутнасць выказанага меркавання. А зразумець можна тады, калі добра ведаеш прадмет гутаркі. Таму звернемся да фактаў. Казаць пра тое, што Навукова-метадычная рада ўхваліла (або не ўхваліла) “прапанаваны архітэктарамі “Мінскпраекта” праект”, наўрад ці выпадае. Бо... праекта як такога пакуль не існуе. У падпункце 1.1 пункта 1 рашэння Рады ад 18.11.2009 № 162 сказана: “Адобрыць для далейшага праектавання канцэптуальны накірунак па эскізнай прапанове (Тут і далей курсіў наш. — І.Ч.) “Мінскае замчышча. Паўднёва-ўсходняя частка. Нацыянальны гісторыка-археалагічны цэнтр” і “Мінскае замчышча. Паўночна-заходняя частка. Зона гандлю, абслугоўвання і забаў”.

цыянальнага тэхнічнага універсітэта, маглі б прынесці плён сваіх роздумаў у праектнае рашэнне па рэканструкцыі гэтага археалагічнага аб’екта. Неблагая практыка для будучых рэстаўратораў, ці не так?

Не сакрэт, што многія музеі шукаюць новыя формы работы праз інтэрактыўную дзейнасць. Менавіта ў гэтым кантэксце мною (Навошта ж хавацца ў ценю ананімнасці?) была ахарактарызавана прапанова Сяргея Багласава і яго калег з КУП “Мінскпраект”, якая ў вобразнай трактоўцы названа “гульні ў гісторыю”. З падобнымі інтэрактыўнымі прыёмамі знаёмы не толькі спецыялісты музейнай справы. Самі ж музейшчыкі шмат дзе паспяхова імі карыстаюцца.

У гэтым кантэксце варта закрануць і тэму так званай “амерыканізацыі”. У якасці прыкладу мадэліравання гістарычнага асяроддзя С.Г. Багласавым, адным з нямногіх на сённяшні дзень

най акадэміі навук Беларусі Аляксандр Лакотка выказаў перасцярогу адносна ўвядзення ў сучаснае гарадское асяроддзе драўлянай забудовы старажытнага горада. Той самы член Рады, які вобразна выказаўся пра “гульні ў гісторыю” як інтэрактыўную форму музейфікацыі, прапанаваў у падземнай частцы, на месцы цяперашняга спартыўнага будынка, размясціць рэстаўрацыйна-фондавыя памяшканні музея, што архітэктары плануюць вынесці за межы замчышча. Дзённая паверхня ў гэтай зоне помніка і сапраўды магла б заставацца не забудаванай, выконваючы функцыю своеасаблівай пераходнай тэрыторыі ад горада сучаснага да музейфікаванага гарадскога асяроддзя. Макет горада-музея мог бы размясціцца бліжэй да Свіслачы, паўтараючы сваёй забудовай і планіроўкай выяўленыя археолагамі рэшткі старажытных будынкаў і вуліц, якія як музейныя экс-

С.Г. Багласаў і яго калегі з КУП “Мінскпраект” зрабілі першы крок да рэалізацыі задум, якія раней толькі прагаворваліся. Аднак жа ніхто свая роздумы ці калектыўную думку не выклаў нават у газетнай публікацыі. Аўтарскі калектыў паспрабаваў намацаць ідэю не толькі візуальнага выяўлення і сапраўды сакральнага Месца, з якога пачаўся Мінск, але і ажывіць яго праз знаёмства наведвальніка з мінулым у працэсе рознахарактарных дзеянняў. Ці ж нехта адмовіцца, пабачыўшы ў музейнай экспазіцыі рэшткі керамічных вырабаў або счарнелы за стагоддзі ў зямлі абутак, пазнаёміцца з працэсам вытворчасці посуду ад вопраткі, абутку, падобных да ўжываных у паўсядзённым жыцці старажытных жыхарамі горада? А што, калі хтосьці і сам пажадае пакрыціць ганчарнае кола? І чаму нельга ўсё гэта ўбачыць або памацаць (музейныя ж экспанаты чапаць рукамі нельга) у

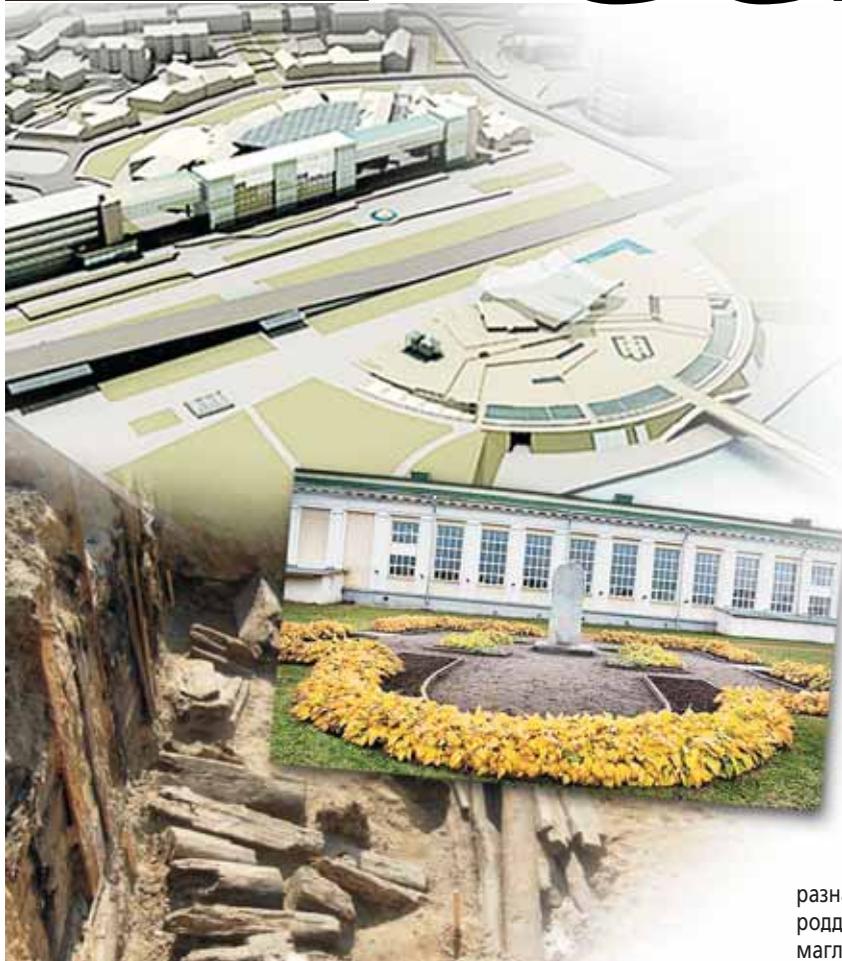
месца”. Яно можа быць звязана з нейкім непрыкметным жвірыстым пагоркам, дзе некалі стаяла дзядулева хата, з грудкай камянёў, што засталіся ад яе падмурка, якія нікому, апроч цябе, нічога не гавораць. Для некага гэта пяць бярозак, што выраслі на месцы бацькоўскай кузні. А для іншага “памяць месца” ўвасоблена ў сучасным будынку, пастаўленым на бацькоўскім котлішчы, у пластыкавым крэсле пры клёне, дзе любіла адпачыць яго матуля. Для кожнага важным з’яўляецца ягоны “genius loci”, у якім увасабляецца толькі яму “відавочны вобраз”, што выклікае аднолькава знаёмыя многім шчымлівыя пачуцці.

Нешта падобнае здараецца і ў творчым працэсе. Можна па-рознаму ўвасабляць аднолькавыя з’явы. Важна, каб выніковы твор выклікаў тыя самыя шчымлівыя пачуцці, абуджаў памяць, нагадваў вартасць быцця на гэтай зямлі.

І, зразумела ж, ніякая творчасць (а стварэнне музейнай экспазіцыі ці музейфікацыя тэрыторыі — тая са-

Як мінуламу адаптавацца да інтэрактыўу?

“Genius loci” Мінскага замчышча

панаты С.Г. Багласавым прапанавана дэманстраваць у падземным амфітэатры, спалучыўшы іх з візуалізацыяй, створанай з дапамогай лазерна-камп’ютэрных тэхналогій.

Яшчэ праекціроўшчыкі бачаць магчымым зрабіць макет замкавай брамы, графічную рэканструкцыю якой выканалі беларускія археолагі па выніках праведзеных тут у 1980-я гады даследаванняў. А на месцы колішняга Ніжняга рынку, бліжэй да вуліцы Няміга, прапанавана стварыць вобразнае ўвасабленне гандлёвага асяроддзя, дзе наведвальнікі замчышча маглі б нешта з’есці і наталіць смагу смачным напоем, купіць сувеніры ці інфармацыйныя матэрыялы.

змадэляванай майстэрні? Магчыма, менавіта пад нізкай столлю на драўлянай лаве свежаспечаны праснак камусьці падасца смачнейшым за тую страву, якую прапануюць у сучасным “прадпрыемстве грамадскага харчавання”?

Вельмі слушна адзначыў А.С. Сардараў: “...Гістарычная памяць <...> павінна мець **відавочны вобраз** (Тут выдзелена А.Сардаравым. — І.Ч.), да якога можна дакрануцца, які можа ўбачыць кожны”. С.Г. Багласаў, нікога не павучаючы, узяў на сябе смеласць зрабіць першы рэальны, а не ў бясконых разважаннях, крок да ўвасаблення нашай памяці ў такі “відавочны вобраз”. У спецыялістаў сферы аховы спадчыны ёсць выраз “genius loci” — “геній месца”. У асобных выпадках яго перафармулююць як “памяць

мая творчасць) не можа праходзіць без дыскусій. А тут ўжо важна, каб дыскусія насіла стваральны характар, каб была без падтэксту, каб карысталася дакладнымі фактамі. Тады яна будзе мець плён. І галоўнае — каб апаненту было што сказаць.

Дарэчы, а чаму б не апублікаваць той самы канцэптуальны накірунак па эскізнай прапанове, прадстаўлены на пасяджэнні Навукова-метадычнай рады С.Г. Багласавым?

Ігар ЧАРНЯЎСКИ, начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, член навукова-метадычнай Рады па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь

Першае набліжэнне

Мінскае замчышча паспела ўжо стаць адным з гарадскіх міфаў. Маладыя людзі, прывычаныя да сучаснага урбаністычнага асяроддзя сталіцы, нават не вераць у тое, што дзесьці пад асфальтам захаваўся драўляная “брукаванка”, якая датуецца XIII стагоддзем, парэшткі цесных хацінак, падмуркі першага мінскага храма...

Больш за 20 гадоў таму мне пашчасціла апусціцца ў нетры гісторыі: мама прывяла мяне на раскопкі, якія падзяліліся пад кіраўніцтвам Георгія Штыхава. І хаця тады я быў хлапчуком, уражанні жывыя і пагэтуль.

Раскопкі скончыліся, і старажытны Мінск быў ізноў засыпаны зямлёю — да пары да часу. Цягам мінулых дзесяцігоддзяў я неаднойчы задаваўся пытаннем: калі ж убачыць вытокі нашага горада здолее кожны ахвотны?

Зразумела, такое пытанне ўзнікала не толькі ў мяне. Не так даўно на рэдакцыйны адрас прыйшоў ліст ад нашага чытача. Разважаючы адносна важнасці гісторыка-культурнай спадчыны ў патрыятычным выхаванні дзяцей і моладзі, ён адзначае, што ў Мінску такія аб’екты сёння належным чынам не выкарыстоўваюцца.

І сапраўды, скарб, здатны прэтэндаваць на ролю галоўнай турыстычнай адметнасці сталіцы, па-ранейшаму закапаны ў зямлю — у прамым сэнсе слова. Пустка ля Свіслачы, “упрыгожаная” гмахам Рэспубліканскага дома фізкультуры, — сапраўдны прагал у гарадскім асяроддзі, які адно парушае ягоную цэльнасць.

У змястоўным і багатым на свежыя ідэі артыкуле Ігара Чарняўскага маю ўвагу прыцягнуў яго выраз: “першае набліжэнне”. Вельмі важна, што гэты крок ужо зроблены. Але... Як справядліва мяркуе Ігар Мяфодзьевіч, не трэба спяшацца з наступнымі. Бо кожны з іх павінен быць уважаны. Пакуль унікальныя артэфакты знаходзяцца ў зямлі, яны захоўваюцца.

Таму варта шчыра падзякаваць Армэну Сардараву за тое, што сваім эмацыйным лістом ён распачаў дыскусію адносна Мінскага замчышча. Дыскусію аднадумцаў, абазначаных ды зацікаўленых людзей. Хочацца верыць, што яна прадоўжыцца на старонках нашага выдання і на інтэрнет-форуме.

Ілля СВІРЫН

Як бачым, гаворка адносна праекта пакуль не вядзецца. Разглядалася нават не канцэпцыя, а канцэптуальны накірунак. Гэта толькі першае набліжэнне, асэнсаванне сутнасці будучага праектавання, якому павінна папярэднічаць стварэнне канцэпцыі. Пры гэтым удзельнікі пасяджэння большасцю прагаласавалі (Падаём у пераказе.) за **выпрацоўку канцэпцыі музейфікацыі** Мінскага замчышча як **першачарговай меры**, дапрацоўку пытанняў транспартна-пешаходнага руху ў зоне гісторыка-культурнай каштоўнасці, дадатковую прапрацоўку характару і аб’ёмна-прасторавых рашэнняў павільёна, які ўладкоўваецца над макетам забудовы замчышча, улічваючы **яго адаптацыю** ў існуючае горадабудаўнічае асяроддзе і рэканструкцыю Мінскага замчышча. Члены Рады выказаліся за “стварэнне паўнаважнага аўтарскага калектыву з прыцягненнем спецыялістаў навуковых і **вучэбных** устаноў”. Апошняе не выпадае, бо студэнты, якія навуваюцца па спецыялізацыі “рэстаўрацыя” на архітэктурным факультэце Беларускага на-

вальных беларускіх архітэктараў-рэстаўратораў, быў прыведзены прыклад мадэліравання жылля першых пасяленцаў у амерыканскім Даласе. Дакладчык таксама прадставіў выпадак стварэння інтэрактыўнай музейнай экспазіцыі на гарадзішчы ў польскім Біскупіне... Можна было б пашырыць прыклады падобнай інтэрактыўнай формы работы, прыгадаўшы, скажам Швецыю або Славакію. Ды і ў беларускім Музеі народнай архітэктуры і побыту супрацоўнікі намацаюць падобныя падыходы ў рабоце, каб яго наведвальнік пачуваўся не толькі статыстам “у дэкарацыях”. У карчме, напрыклад, (на тое ж і карчма!) можна падсілкавацца, а ў царкве — стаць удзельнікам рэальнага абраду вянчання.

Не было гаворкі на пасяджэнні Рады пра “гульні-забаўлянку”. А вось пра магчымасць або немагчымасць стварэння гістарычнага макета, характар яго выкарыстання, умовы наведвання і многае іншае вялася дастаткова сур’ёзная і, як здаецца, зацікаўленая размова. Не абышлося і без заўваг, надзвычай патрэбных і карысных. Член-карэспандэнт Нацыяналь-

Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)

На базе Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў адбыўся Рэспубліканскі семінар спецыялістаў юрыдычных служб арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь. Яго тэма — “Дагаворная і прэтэнзійна-іскавая праца ў арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь”. Ініцыявана мерапрыемства юрыдычным аддзелам Міністэрства культуры. У семінары, у прыватнасці, прынялі ўдзел прадстаўнікі Гаспадарчага суда г. Мінска, Галоўнага ўпраўлення Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры.

Адзінай формы не можа быць

У сваім выступленні на тэму “Арганізацыя дагаворнай і прэтэнзійна-іскавай працы ў арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству культуры”, начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры краіны Алена Вештарт звярнула ўвагу ўдзельнікаў семінара на тое, што, згодна з Палажэннем аб юрыдычнай службе дзяржаўнай арганізацыі, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2008 г. № 2070 “Аб некаторых мерах, накіраваных на павышэнне ролі і якасці працы юрыдычных служб”, юрыдычная служба арганізацыі, сумесна з іншымі структурнымі падраздзяленнямі, удзельнічае ў працы па падрыхтоўцы і заключэнні арганізацыйна-дагавораў, у тым ліку і з суб’ектамі прадпрыемстваў дзейнасці, візуе праекты дамоў, уносіць прапановы аб забеспячэнні іх належнага выканання, вядзе прэтэнзійную і іскавую работу, прадстаўляе ва ўстаноўленым парадку інтарэсы арганізацыі ў судах, іншых дзяржаўных органах пры разглядзе прававых пытанняў.

Для рэгулявання пытанняў, звязаных з вядзеннем дагаворнай і прэтэнзійна-іскавай працы ў арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству культуры, добра дапамогай з’явілася б распрацоўка і прыняцце лакальных нарматыўных прававых актаў аб ажыццяўленні такой работы. Згаданая праблема паўстала не выпадкова. На жаль, у апошні час пачасціліся выпадкі прад’яўлення з боку арганізацыі дзяржаўнага казначэйства прэтэнзій да якасці дагавораў, што прадстаўляюцца да аплаты.

Звернута ўвага на тое, што не можа быць адзінай формы для ўсіх дагавораў, бо заўсёды маюцца асаблівасці, якія і варта адлюстроўваць у гэтых дакументах. Акрамя таго, часта дагаворы носяць змяшаны характар (дагавор сацыяльна-творчага падраду, аказання паслуг), на што варта звяртаць увагу пры фармуляванні істотных умоў такіх дагавораў. Таму пры іх падрыхтоўцы неабходна не бяздумна выкарыстоўваць раней распрацаваную форму, а прымяняць творчы падыход. Прычым улічваючы, што любы дагавор павінен мець уступную частку, прадмет дагавора, правы і абавязкі бакоў і іншыя (дадатковыя) умовы.

Юрыдычнай службай Міністэрства культуры, якая ажыццяўляе арганізацыйна-метадычнае кіраўніцтва прававой работай у арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству, плануецца падрыхтоўка метадычных рэкамендацый па арганізацыі дагаворнай работы. Напрыканцы свайго выступлення Алена Вештарт заклікала ўдзельнікаў семінара правесці ў сваіх арганізацыях працу па паляпшэнні якасці падрыхтоўкі дагавораў.

Істотная ўмова — прадмет дагавора

Галоўны юрысконсульт юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Аксана Позле ў сваім выступленні на тэму “Сацыяльна-творчы заказ. Захаванне аўтарскіх правоў пры заключэнні дага-

вору “Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь”. Згодна з Палажэннем аб узаемадзеянні рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, праваахоўных органаў у галіне аховы інтэлектуальнай уласнасці, зацверджаным пастановай Савета Міністраў краіны ад 5 жніўня 2005 г. № 871, Міністэрства культуры ў межах сваёй кампетэнцыі ажыццяўляе кантроль за захаваннем заканадаўства Рэспублікі Беларусь, палажэнняў міжнародных дагавораў у галіне аўтарскага права і сумежных правоў пры заключэнні дагавораў дзяржаўнага сацыяльна-творчага заказу і

зі, пералік прыкладзеных да прэтэнзій дакументаў (накладныя, рахункі-фактуры і інш.). Прэтэнзію падпісвае кіраўнік арганізацыі або ўпаўнаважаны ім асоба.

Правільна арганізаваная прэтэнзійная праца дазваляе найбольш эфектыўна рэалізаваць работу па спяганні запазычанасцей. Звернута ўвага на тое, што любы дагавор — гэта пагадненне, але не ўсялякае пагадненне з’яўляецца дагаворам. У апошнім абавязкова павінна быць пазначана, каму пастаўляецца або прадаецца тавар (паслуга). Дагавор не павінен супярэчыць дзеючаму заканадаўству і павінен складацца так, каб не наносіць шкоду арганізацыі. Вельмі важна, каб дагавор заключаўся ўпаўнаважанай асобай, адпавядаў відам дзейнасці арганізацыі, і ў ім правільна пазначаліся рэквізіты бакоў.

Галоўнае ў дагаворы

набыцці твораў мастацтва. У сувязі з чым у дагаворах сацыяльна-творчага заказу неабходна адлюстроўваць умовы аб тым, што выканаўца абавязваецца пры выкананні заказу прытрымлівацца заканадаўства Рэспублікі Беларусь, палажэнняў міжнародных дагавораў у вобласці аўтарскага права і сумеж-

Па дагавору арэнды

Суддзя Гаспадарчага суда Мінска Ала Грыгаровіч у сваім выступленні (“Асаблівасці арэндных адносін юрыдычных асоб”) адзначыла, што пытанні арэндных адносін юрыдычных асоб рэгулююцца Законам Рэспублікі Беларусь “Аб арэндзе”, Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 кастрычніка 2009 г. № 518 “Аб некаторых пытаннях арэнды і бязвыплатнага карыстання маёмасцю”, іншымі актамі заканадаўства. Галоўнае ў дагаворы арэнды — сам аб’ект, які прадастаўляецца ў арэнду, яго плошча і стаўкі арэнднай платы. Пры разглядзе спрэчак у судзе звяртаецца ўвага на рэгістрацыю дагавораў арэнды, калі яна была прадугледжана пад час заключэння дагавора.

У суд часцей за ўсё звяртаюцца суб’екты па пытаннях скасавання дагавораў арэнды. Калі тэрмін дагавора арэнды скончыўся, а арандатар не вызваляе плошчу, якую займае, то з яго спаганяецца не пеня, а арэндная плата ў памеры, што ўносіўся раней. Дагавор арэнды можа быць тэрміновым і бестэрміновым. Паводле дзеючага заканадаўства, стаўкі арэнднай платы з гэтага года разлічваюцца зыходзячы не з курсу еўра, а — у базавых велічынях. Вельмі важна ўлічваць пры заключэнні дагавораў арэнды каэфіцыенты, якія ўстанаўліваюцца выканаўчымі камітэтамі. Няправільна ўказаныя або недакладна разлічаныя сумы арэнднай платы ў дагаворы арэнды могуць пацягнуць за сабой штрафныя санкцыі.

Спрэчка і пасрэдніцтва

Начальнік аддзела судовай практыкі Гаспадарчага суда сталіцы Алена Гладкова ў сваім выступленні “Урэгуляванне спрэчак у працэдурі пасрэдніцтва” адзначыла, што пасрэдніцтва — гэта прымірэнчая працэдура, якую праводзяць спецыялісты гаспадарчага суда. Пасрэднік не можа прымаць чыйсьці бок, аднак мае права выказаць свой пункт гледжання на сітуацыю, што склалася. Перавагі дадзенай працэдурі відавочныя: магчымы сустрэчы бакоў неабмежаваную колькасць разоў, магчымае рашэнне спрэчкі без яе разгляду ў судовым разборы і зварот дзяржпошліны.

Тэрмін правядзення працэдурі пасрэдніцтва — месяц, аднак ён можа быць падоўжаны па хадайніцтве бакоў. Дамова, дасягнутая ў выніку правядзення працэдурі пасрэдніцтва, зацвярджаецца судом. Працэдура па-

срэдніцтва не заўсёды мае вынік, ды ў большасці выпадкаў эфектыўнейшая за іншыя меры. Для ініцыявання працэдурі пасрэдніцтва неабходна падаць хадайніцтва ў суд або ўказаць аб згодзе на правядзенне працэдурі пасрэдніцтва ў іскавай заяве.

Калі дагавор — за кошт бюджэту

Вядучы юрысконсульт Галоўнага ўпраўлення Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь па Мінску Кірыл Мамонаў у выступленні “Патрабаванне да дагавораў, якія аплачваюцца за кошт бюджэтных сродкаў. Недахопы дагавораў, якія прадстаўляюцца ў органы казначэйства” адзначыў: галоўныя патрабаванні, якія прад’яўляюцца органамі казначэйства да дагавораў, што аплачваюцца за кошт бюджэту, выкладзены ў Інструкцыі аб парадку аплаты грашовых абавязцельстваў атрымальнікаў бюджэтных сродкаў, зацверджанай пастановай Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 29 чэрвеня 2000 г. № 66 (у рэдакцыі пастановы Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 27 снежня 2008 г. № 177).

Найбольш тыповымі памылкамі, якія дапускаюцца ў дагаворах, прадстаўленых у органы казначэйства, з’яўляюцца: няправільнае ўказанне рахункаў контрагентаў па пагадненні, крыніцы фінансавання, бакоў дагавора, указанне не ўсіх істотных умоў, прадугледжаных для дадзенага віду дагавора, часцяком назва дакумента не адпавядае яго зместу, і інш. Адзначана, што дапусціўшы адзін раз памылку, атрымальнік бюджэтных сродкаў у наступных дагаворах яе не заўсёды выпраўляе.

Звернута ўвага на тое, што дагаворы павінны складацца толькі на суму асінгнанняў. У выпадку парушэння дадзенай нормы атрымальнік бюджэтных сродкаў можа быць прыцягнуты да адказнасці за незаконнае атрыманне бюджэтных сродкаў. Пры заключэнні дагавораў неабходна выконваць працэдурі закупак, устаноўленыя заканадаўствам. Кірыл Мамонаў адзначыў, што органы казначэйства выконваюць функцыю кантролю за правільным выкарыстаннем бюджэтных сродкаў.

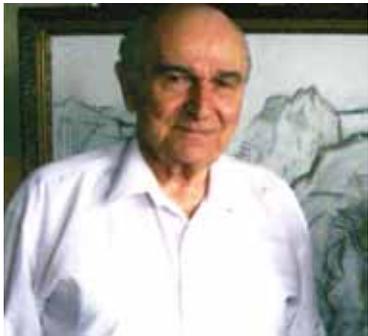
Вынікі семінара падвяла начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена Вештарт. Яна адзначыла, што абмеркаванне праблем было плённым і карысным.

Вельмі важна, што пад час семінара быў наладжаны кантакт з прадстаўнікамі Гаспадарчага суда сталіцы і казначэйства па Мінску, што паспрыяе цеснаму супрацоўніцтву ў далейшым. Пацверджана неабходнасць падрыхтоўкі метадычных рэкамендацый па парадку заключэння дагавораў, у якіх, па просьбе ўдзельнікаў семінара, варта адлюстраваць пытанне паслядоўнасці візавання дагавораў. Усім супрацоўнікам юрыдычных служб арганізацый Міністэрства культуры прапанавана прыняць актыўны ўдзел у падрыхтоўцы гэтага дакумента. Свае прапановы па дадзеным дакуменце трэба накіроўваць на імя вядучага юрысконсульта юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталлі Жых.

Прапанавана таксама правесці ў адпаведнасць з заканадаўствам формы дагавораў, не дапускаць у іх не толькі супярэчных заканадаўству палажэнняў, але і стылістычных і граматычных памылак. Алена Вештарт заклікала адыходзіць ад усталёванай раней формы дагавора сацыяльна-творчага заказу, бо яна не заўсёды прадугледжвае асаблівасці пэўнай сітуацыі, а пры вяртанні Міністэрствам культуры дагавораў для дапрацоўкі ўвесці ў практыку паўторнае прадстаўленне такіх дакументаў юрыстамі арганізацый.

“Палеская ўсмешліваць” інтуітыўнага мастацтва

Сёння патрыярху беларускага жывапісу, заслужанаму дзеячу мастацтваў Беларусі Пятру Аляксеевічу Данеліі спаўняецца дзевяноста! У ліку людзей, якіх я сустрэкаў у жыцці, і сяброў, без якіх жыццё няўтульна, Пётр Данелія для мяне — блізкі сэрцу чалавек і творца. І хаця вось ужо амаль 65 гадоў жыве і працуе ў горадзе над Бугам, ён заўсёды нібы побач — душэўны, вясёлы, патрэбны, самадастатковы і вельмі прынцыповы, калі гаворка ідзе пра мастацтва.

Пётр Данелія.

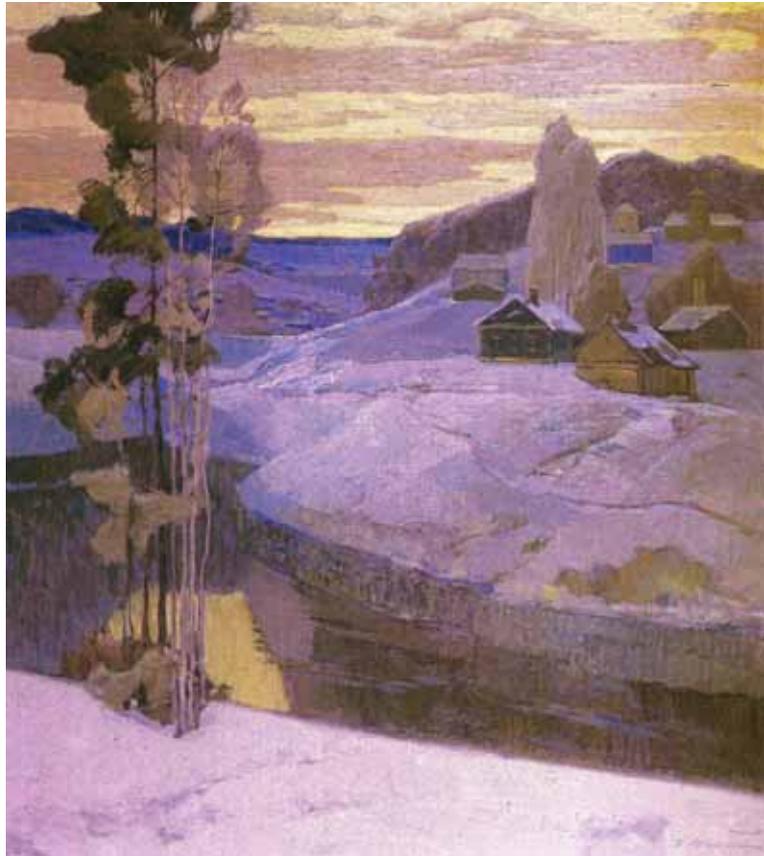
ванняў. Да гэтай зямлі ён прыйшоў, калі ягонае мастакоўскае юнацтва было ўжо ў нядаўнім мінулым. Кароткае, але бурнае, яно паспела адзначыцца цяжкімі выпрабаваннямі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, складаны вопыт удзелу ў якой у многім вызначыў лад далейшай творчасці.

Пётр Данелія, вучань вядомага пейзажыста Мікалая Крымава, прыналежыць да ліку першаадкрывальнікаў так званых “суровога стыля” ў беларускім пейзажы (гэты тэрмін А.Каменскага стаў

мачаюць. Сітуацыя не замыкаецца ў вузкамастацкай сферы: розныя перыяды творчасці Данеліі, пачынаючы з 1950-х і да канца 1990-х гадоў, з’яждоўвае перш за ўсё маральнае блізкасць, абвостранае, патрабавальнае праўдашукальніцтва. Менавіта яно складае вядучы ўнутраны імпульс і ранніх, і позніх эпічных ды лірычных палотнаў майстра. Яго лепшыя творы прасякнуты незвычайнай жыццёвай энергетыкай, якая літаральна б’е праз край. І гэтая энергія, і гэтая песенная верагоднасць адлюстравання прыроды, рашуча далёкія ад казённых рытуалаў і дэкларатыўнасці, былі востранаватарскімі рысамі для жывапісу свайго часу...

Адчуванне вечнага руху, моцнага дыхання зямлі і неба аказвалася ў творах Данеліі той жыццёвай матэрыяй, з якой ляпіліся натхнёны мастакоўскай датычнасцю прыродныя пласты, а ў канчатковым выніку — і ўся сістэма выразнасці пластычнай формы. Пейзажы Данеліі валодаюць нібыта двухзначнасцю свайго ўтрымання. Напрыклад, яны адлюстроўваюць пэўныя ландшафтныя віды (“Кастрычнік на Палесці”, “Палеская ўсмешліваць”), канкрэтны стан прыроды (“Абмытая дажджом”, “Дзень адыходзіць”), дакладныя “панарамы” пары года (“Зімовая казка”, “Восень. Любімая пара”, “Восеньскія карункі”). Але вельмі часта ў карцінах мастака сюжэтная фабула — гэта ўсяго толькі вонкавая мяжа мастакоўскага дзеяння, якое разгортваецца “на ўсім белым свеце” і ахоплівае вельмі шырокае часавыя маштабы. Іншым жа разам падзеі адбываюцца “заўсёды”, доўжацца вечна, як у палотнах “У прасторы”, “Успамін”, “Свяшчэнная памяць”.

Інакш кажучы, “вобраз” ягоных карцін, у цэлым, уяўляе з сябе асобны, адметны свет, які валодае сваімі законамі і арыгінальнымі ўласцівасцямі. Часцей за ўсё мастак аддае перавагу пункту погляду зверху ўніз, шырокаму абагульненню, панарамнасці, што дапускае працяглае, удумлівае сузіранне. Колер у яго палотнах — гэта колер пачуццяў, колер роздумаў і разваг, а не толькі ўзнаўленне натурнай афарбоўкі аб’ектаў. Данелія

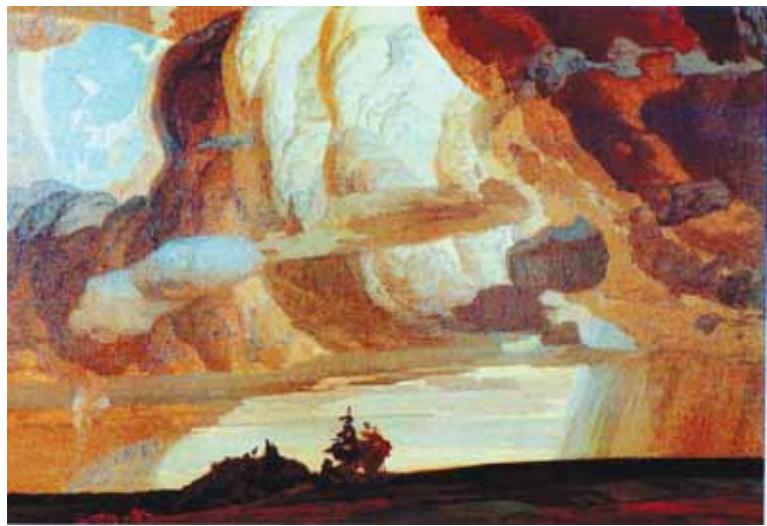
П.Данелія. “Зімовая казка”.

трактуе прыроду так, што адлюстроўваючы, атрымліваючы нявызначаную, няпэўную працягласць у прасторы і часе, мае “ў запасе вечнасць”. Напрыклад, у карціне “Пасля дажджу” рэальна-фізічныя маштабы саступаюць месца ўмоўна-відовішчым. Здаецца, быццам гайдаецца хвалістая глеба. Яна нагадвае мяккія, прыглушаныя фарбы беларускага краю, а шэра-зялёны колер дарогі выклікае пачуццё лёгкага душэўнага спакою. Такі бывае ў чалавека пасля наваліцы. Дакладна гэтак у карціне “Герачны матыў”: фарбы, прасторавыя рытмы тут поўныя музыкальна-сімвалічнай выразнасці, прычым карцінная плоскасць знаходзіць глыбінную стэрэаметрыю агульнага спосаба жыцця, высокі строй нацыянальна-патэтычнага меласу. Адсюль і манументальнасць — не толькі натхнёнага пластычнага асяроддзя, але і вобразнага зместу. У гэтым сэнсе Данелію можна назваць “інтуітыўным матэматыкам колеру і святла”, які заўсёды дабіваецца таго самага адухаўлення “матэрыі” жывапісу. Што б ён ні адлюстравваў, але нават у спакойна-сузіральных творах ёсць глыбока закладзены нерв жы-

вога, сапраўднага рэалізму. Ён — Мастак з вялікай літары. Мастак, у якога любоў да Беларусі, да яе прыроды і людзей выяўляецца і ў пачуцці глыбока асабістага дачынення да ўсяго, што робіцца ў свеце, што складае ўвесь сэнс яго існавання, радасць ад поспехаў калег па пэндзлі, ад поспехаў нашага мастацтва на міжнароднай арэне. А з якой гордасцю ён заўсёды ўспамінае сваіх вучняў па мастацкай студыі ў Брэсце, якія потым сталі вядомымі жывапісцамі, у тым ліку Мікалая Селешчука і Пятра Свентахоўскага! Таксама і тыя гады, канец 1940-х, калі ён, Пётр Аляксеевіч, арганізаваў брэсцкае аддзяленне Саюза мастакоў БССР, калі быў галоўным мастаком горада над Бугам і дэпутатам гарсавета, калі амаль 10 гадоў (з перапынкам) узначальваў мясцовы Саюз мастакоў. Словам, ёсць што ўспомніць асакалу нашага мастацтва.

Барыс КРЭПАК

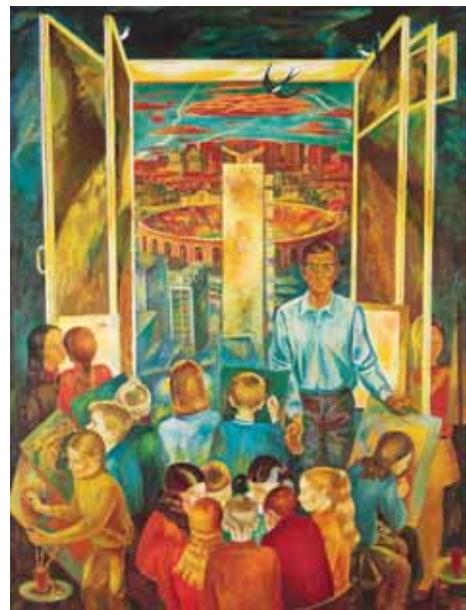
Рэдакцыя “К” сардэчна віншуе Пятра Аляксеевіча, нашага сябра і шматгадовага падпісчыка, з юбілеем і зычыць яму здароўя і дабрабыту!

П.Данелія. “Герачны матыў”.

глебай, жывой крыніцай для ягонага жывапісу. Практычна ўсе вобразы палотнаў творцы звязаны з Брэстчынай. І, зразумела, не толькі сюжэтамі, тэмамі, але і ўсімі адценнямі сардэчных, шчырых перажы-

папулярным пазней — на пачатку 1960-х). Але ў Пятра Аляксеевіча “этапы” гэтага стылю не зводзяцца толькі да фармальна-пластычных прыёмаў, якія самі па сабе ў дадзеным выпадку нічога не выпл-

В.Сумараў. “Мой свет”.

Унікальнасць і значнасць акцыі ў тым, што гэта першая персанальная выстаўка майстра, чыё імя запалілася на мастацкім небасхіле яшчэ на рубяжы 70-х гадоў мінулага стагоддзя. Але глядачы, мусіць, упершыню ўбачылі такую вялікую колькасць карцін мастака, сабраных разам, у тым ліку новыя варыянты палотнаў цыкла “Горад майго дзяцінства”, творы апошніх гадоў. Усе яны раскрываюць творчасць жывапісца з розных бакоў. Тое характэрна для Сумарава — нястомнага працаўніка, пазбаўленага самалюбавання, для якога мастацтва не на словах, а на справе з’яўляецца галоўным сэнсам жыцця. Мо таму ён палічыў мэтазгодным выставіць свае работы побач з тымі, каго ён і сёння працягвае называць “мае дзеці”.

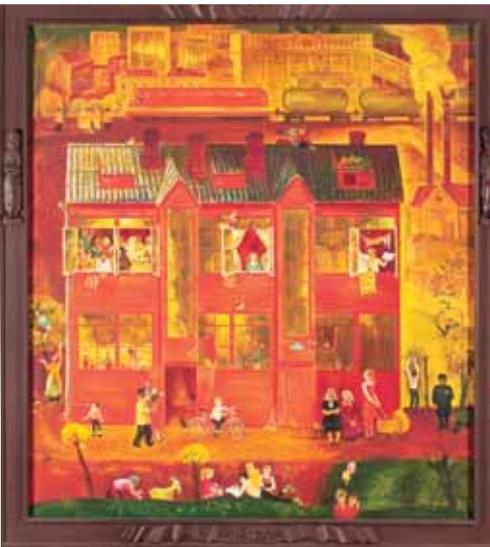
Унікальная экспазіцыя “Васіль Сумараў. Настаўнік і вучні”, што аб’яднала юбілейную выстаўку заслужанага дзеячу мастацтваў Рэспублікі Беларусь, вядомага жывапісца і педагога Васіля Сумарава разам з работамі яго вучняў — выхаванцаў народнай студыі выяўленчага мастацтва ПК тэкстыльшчыкаў г. Мінска, заснавальнікам і нязменным кіраўніком якой ён быў шмат гадоў, адкрылася 15 студзеня ў Нацыянальным мастацкім музеі. Яе па права можна назваць значнай падзеяй не толькі выставачнага сезона года, што распачаўся, але і ўсяго мастацкага жыцця горада.

Ён кажа: “Мае дзеці”

В.Сумараў. “Блакiтная рапсодыя”.

Менавіта яго студыя, куды прымаліся ўсе ахвотныя, дзе не было падзелу на таленавітых і “не вельмі”, адкрыла дарогу ў свет мас-

В.Сумараў. “Мой дом”.

тацтва цэлай плеядзе вядомых цяпер як у Беларусі, так і за яе межамі мастакоў, архітэктараў, дызайнераў, мастацтвазнаўцаў, культуролагаў, і гэта заслуга Сумарава як педагога. Для Васіля Фёдаравіча навучанне дзяцей заўсёды было не проста дзеяннем — а і ўзаемадзеяннем: ён вучыў іх маляваць, знаёміў з жыццём праз мастацтва, ды сам, працуючы побач з дзецьмі, вучыўся адчуваць законы іх ўспрымання, якія забараняюць мастаку прыблізнасць і фальш. Нездарма Сумараў лічыць гады, якія правёў у студыі, лепшымі ў жыцці: праз адносіны з дзецьмі ён знайшоў і здолеў захаваць у сваім жывапісе невычэрпную крыніцу творчай энергіі, спалучэнне неспатольнай увагі да ўсяго навакольнага асяроддзя і чыста юначлага запалу з той

стаўнік, — мастацкі густ і прафесійная культура выканання.

Чысціня дзіцячага ўспрыняцця і цяпер працягвае быць для Сумарава крытэрыем шчырасці і творчым стымулам новых пошукаў ды эксперыментаў: у сваёй сям’і ён навучае ўнукаў (ужо трэцяе пакаленне мастакоў), з’яўляецца старшынёй журы дзіцячых і юнацкіх мастацкіх выставак. Ці не таму жывапіс сталага майстра ўраджае вострай сучаснасцю, сюжэтнай і колеравай раскаванасцю, шчырасцю эмоцый, поўнай самааддачай? Ён нічога не можа рабіць напалову. І гэтая выстаўка, якая прадоўжыцца да 15 лютага, стала яшчэ адным удалым эксперыментам і новым этапам творчага шляху.

Марына ЭРЭНБУРГ

ПОЛАЦК — КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА БЕЛАРУСІ-2010

21 студзеня пракаветная калыска беларускай дзяржаўнасці і нацыянальнай духоўнасці — аваяны легендамі сёвай даўніны Полацк — на цэлы год стаў першай у гісторыі Культурнай сталіцай Беларусі.

Адраджэнне і развіццё сяла: сацыякультурны зрэнне

Згодна з загадам старшыні Віцебскага аблвыканкама Аляксандра Косінца з бягучага года план платных паслуг па ўстановах культуры вобласці павялічваецца ўдвая. Мера, на першы погляд, не надта папулярная. Але, па меркаванні начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалая Пашынскага, менавіта яна дазволіць узяць якасць культурнага абслугоўвання на ўзровень сённяшніх сацыяльна-эканамічных патрабаванняў. Маўляў, якасць паслуг і абумоўліваецца гатоўнасцю спажывацтва культуры іх аплачваць. Гаворка — і пра абласны горад, і пра раённыя цэнтры, і пра аграгарадкі з вёскамі.

Планы ў губернатара Віцебшчыны, пагадзіцеся, падобна амбіцыйныя: зрабіць вобласць адной з лепшых на Беларусі ў плане сацыякультурнага развіцця. І намер гэты, а дакладней — пэўныя яго заўважныя здабыткі адсачыць можна на прыкладзе Докшыцкага раёна. Менавіта аграгарадок “Бягомль” з’яўляецца “ўязной брамай” з Міншчыны ў Віцебшчыну. Адзін толькі мясцовы ДК даў за 11 месяцаў мінулага года 15 мільёнаў прыбытка ад аказання платных паслуг насельніцтву! А неўзабаве “брама” абяцае стаць ці не самай узорнай у краіне і па якасным прыдарожным сервісе. Бо перспектывыныя планы старшыні Докшыцкага райвыканкама Алега Пінчука — не менш амбіцыйныя: зраўняць па выніковасці сферу рэгіянальнай культуры з гаспадарчай дзейнасцю, эфектыўнасць якой — адна з паказальных на Віцебшчыне. За кошт удзелу ў штоквартальных абласных інвест-форумах Докшыцкі раён здолеў зацікавіць Татарстан. Згодна з падпісаным пагадненнем у вёсцы Бабцы, што за Бягомлем, сумеснымі намаганнямі былая школа ператворыцца ў АЗС і гасцініцу з кавярняй. Але прыдарожны сервіс без уплыву культурнай сферы, мякка кажучы, не надта адпавядае сённяшняй палітры гнуткай эканамічнай самастойнасці. Таму прапановы да замежных інвестараў у работнікаў культуры раёна — досыць канкрэтныя і прывабныя. А іх рэалізацыя будзе скіравана, натуральна, на ліквідацыю вузкіх праблемных месцаў, якіх у культурным развіцці любога раёна — больш чым дастаткова. І пераважная іх частка, як паказала камандзіроўка ў Докшыцкі раён, прыпадае менавіта на сельскую мясцовасць. Таму і гаворка ў артыкуле пойдзе аб Дзяржаўнай праграме адраджэння і развіцця сяла, апошні год рэалізацыі якой найперш і зацікавіў.

Народ пытаецца і прапануе

“У наш бы клуб — ды камп’ютэр!”

Згодна з названай Дзяржпраграмай восем вёсак набылі ў Докшыцкім раёне статус аграгарадкаў. Цягам бягучага года яшчэ чатыры вёскі стануць аграгарадкамі. Вёска Круляўшчызна па шэрагу аб’ектыўных і суб’ектыўных прычын трапіла ў лік так званых пераходных аграгарадкаў. Я пабываў у некалькіх гарадскіх і вясковых установах культуры. Вось на чым засяродзілі ўвагу жыхары Докшыцкага раёна.

Студэнтка-завочніца Святлана, жыхарка райцэнтра:

— Наша кінанцэртная зала “Іскра” — філіял ГЦК. Доўга яна рэканструявалася з нашага колішняга кінатэатра — аж з 2005 года. Але прыйшоў новы старшыня райвыканкама, і справа нарэшце зрушылася. Летась залу адкрылі. Дыскатэкі — класныя, бо і памяшканне, і апаратура — сучасныя. Вось толькі кошт білета на кінсеанс для дарослага — 680 рублёў. Хаця і сама туды хаджу, адзінае ў мяне пытанне: ці не замала гэта па сённяшнім эканамічна-жорсткім часе?

Старшакласнікі аграгарадка “Порплішча”.

— І клуб, і бібліятэка месцяцца ў нас не ў надта шыкоўных памяшканнях, але прэтэнзій да іх дзейнасці ў нас ніякіх няма, бо працуюць там цудоўныя людзі. У бібліятэкара Вацлава Ягоравіча Эстоціштвана заўжды шмат цікавых прапаноў да чытацкага кола. Арганізаваў у бібліятэцы краязнаўчы клуб “Землякі”. Хоць ядро яго складаюць мужчыны 40 — 50 гадоў, але і для старшакласнікаў, студэнтаў справа знаходзіцца. Камп’ютэрныя паслуг у бібліятэцы шмат. Але ў СДК, на жаль, камп’ютэра пакуль няма. А дырэктар установы Алена Мікалаеўна Камінская вельмі хоча яго займаць. Жаданне гэтае падтрымліваем: нават у вёсцы цяпер дыскатэка павінна быць мультымедынай!

Работніца чыгуначнай станцыі з вёскі Круляўшчызна:

— Наша вёска, бадай, самая вялікая ў вобласці: тры тысячы насельніцтва. А СДК апошнія гады знаходзіўся ў аварыйным стане. Летась кіраўніцтва знайшло грошы на рамонт даху. Цяпер да ладу даводзяцца памяшканні. Кажуць, работы завершацца да красавіка. Каб жа так яно і было! Тады наша вёска дакладна аграгарадком стане.

30-гадовы работнік райаграсервісу з аграгарадка “Параф’янава”:

— Апошнім часам сельскі Дом культуры якасць дзейнасці павысіў на парадак. Па-першае, у кіраўніцтва ўстановы даволі шчыльнае стасункі з нашым райаграсервісам. Яны нам — канцэрты, мы ім — падтрымку касцюмамі... Па-другое, відовішчыныя мерапрыемствы з такой трывалай матэрыяльна-тэхнічнай базай сталі сапраўды яркімі ды запамінальнымі... Ведаю, што ў бягучым годзе план па аказанні платных паслуг нашаму СДК удвая павялічылі. Ці справяцца клубнікі з двайной творчай нагрузкай?

Станоўчага, сапраўды крэатыўнага, у сферы культуры Докшыцкага раёна, без перабольшання, — вельмі шмат. Яшчэ ў 2007 годзе рэгіён хранічна не спраўляўся з планам па аказанні насельніцтву культурных паслуг. Змянілася кіраўніцтва райвыканкама і адзела культуры — справа зрушылася з мёртвай кропкі. Да прыкладу, летась адпаведнае заданне за 11 месяцаў выканана на 145 працэнтаў у супастаўных цэнах. Адна толькі райцэнтраўская кінанцэртная зала “Іскра” зарабіла 67 мільёнаў рублёў, установы культуры буйных аграгарадкаў “Бягомль”, “Порплішча”, “Параф’янава” — ад 10 да 15 мільёнаў... Якасна новыя платныя

мільярды сродкі, таму і аддачу ад устаноў культуры неабходна павялічваць няўхільна. Ад маштабаў ды якасці платных паслуг наўпрост залежыць рост заробку работнікаў культуры. На запланаваны рубж мы пакуль не выйшлі. Гэтай мэты ў нас не дасягнулі камбінат будаўнічых матэрыялаў, адна з сельскагаспадарчых арганізацый і адзел культуры. Так што, актывізацыя платных культурных паслуг — задача першарадная.

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— Не будзе якасці ў культурнай паслугі — ніхто на тое мерапрыемства і не пойдзе. Згубім і аўтарытэт, і грошы...

Райвыканкамаўская “лятушка” з “К”

ЦЭНАЎТВАРЭННЕ ДЛЯ РЭЗЕРВУ ІНВЕСТЫЦЫЙ

Час на “адаптацыю” ў кантэксце падвоеных планаў

паслугі прапанавалі спажывацтвам установы раённай ЦБС. Але сёлетняе падваенне планаў пазабюджэнтнай дзейнасці стане для культурнага Докшыцкі чарговым сур’ёзным выпрабаваннем. Павелічэнне відаў паслуг, як і ўмацаванне матэрыяльнай базы і вырашэнне кадравага пытання, — абавязковая ўмова Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцці сяла. Пра гэтыя і іншыя праблемы, узятыя ў час апытання, гаворка пайшла на “лятуцы”, якую “К” зладзіла на гэты раз у Докшыцкім райвыканкаме. Удзел у ёй узялі намеснік старшыні Докшыцкага райвыканкама па эканамічных і сацыякультурных пытаннях Ларыса МАЛЬЧЫК, начальнік адзела культуры Інга ЖУРОМСКАЯ, галоўны спецыяліст адзела культуры Галіна ЛІТВІН і дырэктар Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Галіна ЦЫБУЛЬСКАЯ.

Іўген РАГІН:

— На выкананне Дзяржпраграмы адраджэння і развіцця сяла застаўся год. У раёне — 8 аграгарадкаў, адзін стаў пераходным, яшчэ тры трэба ўвесці сёлета. Справіцеся?

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Я пачну з платных паслуг, бо ў плане іх развіцця вельмі станюча ацэньваю дзейнасць адзела культуры. Цяпер заданне стабільна перавыконваецца. Так і павінна быць. У аграгарадкі ўкладзены

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Тут і рост у супастаўных цэнах назіраецца, і новыя віды паслуг пастаянна з’яўляюцца. Натуральна, усе гэтыя працэсы — на штодзённым райвыканкамаўскім кантролі. Аднак далей трэба ісці больш упэўнена: развівацца, пашырацца, удасканальвацца, вучыцца быць самастойнымі. Калі на заробкі аддзел культуры выкарыстаў за мінулы год 1 мільярд 400 мільёнаў рублёў, а аказанне платных паслуг прынесла толькі 237 мільёнаў, дык, напэўна, нашым культасветнікам ёсць над чым рупліва працаваць у перспектыве... А з Дзяржпраграмай адраджэння і развіцця сяла раён, неаспрэчна, справіцца. Устаноўка ў нашага кіраўніцтва такая: працягваць рамонт устаноў культуры, бо без гэтага народ у клубы і бібліятэкі не пойдзе, а значыць, і ў вёсках не застаецца перспектывы... У трох вёсках — Замасточча, Ваўкалаты, Гняздзілава, што сёлета стануць аграгарадкамі, — ужо даўно намечаны фронт патрэбных работ. Задача гэтая — цалкам выканальная. А ў самай праблемнай нашай вёсцы — Круляўшчызна, якая летась так і не здолела стаць аграгарадком, рамонт СДК будзе завершаны да пачатку красавіка. Гэта таксама цвёрдая ўстаноўка старшыні Докшыцкага райвыканкама Алега Пінчука.

зій і не выказвае, бо якасцю мерапрыемстваў задаволена: на дыскатэкі сюды нават з Віцебска прыязджаюць... Гэтка ж ажыўленасць і ў бібліятэцы: хоць і не новы будынак, але ўтульны, бо “сагрэты” індывідуальнасцю бібліятэкара...

Галіна ЦЫБУЛЬСКАЯ:

— Вы пра тое, што дзесьці культурныя работнікі ў палацах сядзяць, але ініцыятыўнасцю не вызначаюцца?

Іўген РАГІН:

— Ды менавіта пра гэта! Алена Камінская план выконвае. Здавалася б, што яшчэ патрэбна ёй? Але ж не: патрэбна. Камп’ютэр, да прыкладу: для мультымедычных платных прэзентацый, для відэадыскатэкі. План сёлета — падвоены, без творчай выдумкі, без крэатыву яго не выканаць. Такі ж падыход да справы і ў Вацлава Эстоціштвана. Усё робіць для таго, каб план выканаць. А ў бібліятэчным клубе “Землякі” — аж 11 мужчын: два студэнты, адзін ліцэіст, астатнія — 40 — 50-гадовыя. А дзесьці, абсалютна па невядомых прычынах, мужчыны гэтага ўзросту проста выключаюцца з чытацкага кола. Тых бы бібліятэкараў — ды ў Порплішча на “лікбез”. Урэшце, не ў планах тут справа, а ў жаданні заставацца прафесіяналам...

Галіна ЛІТВІН:

— У гэтым, я ўпэўнена, галоўнае дасягненне Дзяржпраграмы, пра рэалізацыю якой мы гаворым. Людзі паверылі ў свае сілы, яны імкнуцца рэалізавацца на поўніцу. І няма тут істотнага адрознення паміж клубнікамі і бібліятэкарамі.

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Вось яна — якасць працы культурнага работніка. Ёсць ініцыятыва, ёсць наведвальнікі, ёсць грашовая аддача...

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— У аграгарадку “Порплішча” матэрыяльную базу, несумненна, будзем палепшаць. Наконт СДК такія прыкідкі: дзеліць ён сёння двухпавярховы будынак разам з канторай мясцовай сельскагаспадарчай арганізацыі. Вось другі паверх і хацелася б у перспектыве аддаць СДК, а першы — пад танцавальную залу адвесці... Алена Мікалаеўна ў нас кіраўнік сапраўды крэатыўны, на дыскатэкі часам і да 200 чалавек збірае, план выконвае, таму і камп’ютэр ёй для клубных мерапрыемстваў набудзем абавязкова, хаця б за кошт пазабюджэту...

Кінанцэртная зала “Іскра”.

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Мы тут спакваля тэму кадрў закрунулі. Таму яшчэ раз хачу нагадаць аддзелу культуры, што пытанне гэтае лёсавызначальнае і для сферы культуры, і для будучыні нашай вёскі. Кадры шукаць трэба. Выхоўваць, вучыць, заахвочваць, замацоўваць.

Галіна ЛІТВИН:

— На пачатку дзеяння Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцця сяла ў сферы раённай культуры 67 працэнтаў работнікаў мелі вышэйшую і сярэдняю адукацыю, а ў мінулым годзе гэты паказчык дасягнуў ледзь не 90 працэнтаў. Але і практыкі ў нас цудоўныя. У Ваўкалатах дырэктар ДК Марыя Кімстач — эканаміст па адукацыі. І дай Бог такіх кіраўнікоў для ўсіх нашых сельскіх устаноў культуры! І арганізатар цудоўны, і творца, і капейку дзяржаўную ашчаджаць умеюць... Але імкнёмся, безумоўна, каб кадры нашы мелі профільную адукацыю, каб былі мясцовыя, свае, правераныя. Бо летась зрабілі заяўку на харавіка з вышэйшай адукацыяй, а дзяўчына з Мядзельшчыны, хоць і размеркавалі яе да нас, не прыехала... У нашых “дамарослых”, і праблема з жылём збольшага не паўстае, бо жывуць з бацькамі, і насельніцтва цудоўна ведаюць.

Яўген РАГІН:

— І колькі такіх, “ваших”?

Галіна ЛІТВИН:

— Завочна навучаюцца 24 чалавекі — ва Універсітэце культуры, Віцебскім універ-

Галіна ЛІТВИН:

— Выйце тут адзінае бачу: сабраць кіраўніцтва нашых ВНУ і ССНУ ды абмеркаваць стан спраў з абавязковым удзелам прадстаўнікоў рэгіянальнай культуры. Без такой зваротнай сувязі пра якасць навучання цяжка казаць. А патрабаванні да нашай працы штогод павялічваюцца. І тут “стыкоўка” з навучальнымі ўстановамі павінна быць выключна ўзаемакарыснай.

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Але і мы на месцы не павінны сядзець. Пастаянна кажу пра важнасць прафесійнай арыентацыі. Па заўтрашнія кадры культуры нам ужо сёння ісці нават не ў школы, а ў дзіцячыя садкі. “Адрасных” дзяцей, мяркуючы па тамтэйшых ранішніках, — процьма. Іх варта вылучыць, развіваць, са школы прывучаць да работы ў клубах і бібліятэках. Тады і час на “адаптацыю” губляць не давядзецца.

Яўген РАГІН:

— Вернемся да платных паслуг. Па выніках мінулага года прыкладна палову пазабюджэтных даходаў даў горад, а палову — сяло. Наколькі паказальная такая прапорцыя для агульнага развіцця культуры?

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— Прынамсі, дыбалансу няма. Усё натуральна: вёска цягнецца за райцэнтрам. Канешне, раўняецца на вонкавую

“Іскра” Крысціна Гмырак страшэнна перажывае, што такі кошт білета нібы нівеліруе аўтарызат шыкоўнай установы, на рэканструкцыю якой выкарыстана 2,8 мільярда рублёў.

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— На жаль, пытанні цэнаўтварэння пакуль не ў раённай кампетэнцыі.

Яўген РАГІН:

— Культработнікі краіны абмяркоўваюць цяпер канцэпцыю Дзяржпраграмы развіцця культуры і мастацтва, рэалізацыя якой распачнецца ў 2011 годзе, а скончыцца ў 2015-ым. І ад нас з вамі таксама залежыць, як будзе прапісаны ў праграме кожны праблемны момант, у тым ліку і цэнаўтварэнне, гнуткасць якога толькі павялічыць эфектыўнасць пазабюджэтных дзейнасці.

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Безумоўна, культура павінна быць даступнай. Але вар’іраванне коштаў на паслугі павінна быць разумным, абгрунтаваным. І тут сапраўды павінна існаваць трывалая заканадаўчая база, прапісаная на дзяржаўным узроўні.

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— Наконт цэнаўтварэння, скажам, па клубных мерапрыемствах, цяпер ніякіх праблем няма. Гэта раней мы падпісвалі калькуляцыі ў абласным упраўленні культуры. Сёння ж самі вырашаем,

спажывецкага попыту сярод рознаўзроставых груп спажывцоў рэгіянальнай культуры.

Яўген РАГІН:

— Самая вялікая сённяшняя праблема аддзела культуры звязана з рамонтам СДК у Круляўшчызне, якая з-за гэтага так і не стала аграгарадком. Ад перспектывы давайце вернемся да рэалій. Мы пабывалі ў вёсцы, дырэктар Дома культуры Лілія Паўляноўніч, поўная аптымізму, распавяла, што ў дыскатэчнай зале ўжо ладзяцца мерапрыемствы, што на другім паверсе неўзабаве размесціцца музычная школа. Хоць і кіпіць там рамонтная праца (не-

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— У вёсцы Вецяра адкрыўся клуб-музей: ён не толькі пра наш старадаўні сялянскі побыт распавядае, але і платныя вясельныя абрады прапановуе, і яны ўжо вялікім попытам у раёне карыстаюцца.

Галіна ЛІТВИН:

— У кожнай аграгарадоцкай клубнай установе — амаль па 20 відаў платных паслуг. Гэта досыць стандартны набор: канцэрты, дыскатэкі, прэзентацыі, спектаклі, вечары-партрэты, віншаванні, шоу... На мой погляд, варта і іх якасць павялічваць, актывізуючы

Дэталі да агульнай карціны

Запальвае “Іскра”

На рэканструкцыю кінатэатра “Іскра” пад аднайменную кінаканцэртную залу выкарыстана 2,8 мільярда рублёў. Цяпер філіял ГЦК толькі на тэматычных дыскатэках зарабляе штотыднёва па мільёну рублёў.

Загадчыца “Іскры” Крысціна Гмырак узнагароджана абласной прэміяй за творчы дасягненні і аказанне платных паслуг...

Крысціна выконвае і функцыі менеджэра: вывучае маладзёжны попыт у горадзе і на сяле, складае сцэнарыі танцавальных шоу, распаўсюджвае іх у клубных установах вёсак і аграгарадкоў.

аспрэчная заслуга старшыні райвыканкама), але той-сёй з насельнікоў вёскі сумняваецца: ці паспеюць рамонтнікі да 1 красавіка?

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Летась на рамонт даху тут было выкарыстана больш за 300 мільёнаў рублёў (прыкладна траціна — з райбюджэту). Старшыня райвыканкама звярнуўся да кіраўніцтва ўсіх прадпрыемстваў раёна: маўляў, дапамажыце, чым можаце. Першым на гэтую народную будоўлю выехаў, безумоўна, аддзел культуры, прыклад падхапілі астатнія... Не сумнявайцеся, СДК, як і загадаў старшыня райвыканкама, будзе здадзены ў тэрмін: менавіта за кошт ўзаемадзеяння ўсіх раённых структур.

Яўген РАГІН:

— Менавіта гэтага ўзаемадзеяння са сферай культуры хранічна не стае ў іншых рэгіёнах...

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Як мне падаецца, прыярытэты аддзелаў культуры ва ўзаемадзеянні з сістэмамі адукацыі, турызму і спорту трэба таксама з выключнай дасканаласцю акрэсліць у Дзяржаўнай праграме развіцця культуры і мастацтва.

Яўген РАГІН:

— Гэтае ўзаемадзеянне на мясцовым узроўні, і творчае, і фінансвае, мы ўбачылі ў аграгарадку “Параф’янава”. Мала таго, што ў мясцовым

пры гэтым канцэртную платную дзейнасць, і над крэатывам думаць: наладжваць, да прыкладу, шоу-аўкцыёны, культурнае забеспячэнне турыстычных маршрутаў, праводзіць канцэрты і спектаклі на пленэры.

Галіна ЦЫБУЛЬСКАЯ:

— І мы, бібліятэкары, натуральна, убаку не застанемся. Сваю перспектывную дзейнасць па развіцці платных паслуг аналізавалі і абмяркоўвалі на абласным семінары, прысвечаным бібліятэчнай справе, што прайшоў увосень менавіта ў Докшычах.

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— У Параф’янаве даўно складзены шчыльны графік выязных платных канцэртаў. А якасць дзейнасці тамтэйшага СДК відавочная: восем бездакорных клубных фарміраванняў, а арт-гурт “Землякі” рыхтуецца займаць званне народнага...

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— У Ваўкалатах (вёска стане сёлета аграгарадком) — шыкоўны касцёл, шмат паломнікаў... Аддзел культуры прапановуе адкрыць уласную гасцініцу. Чаму б і не? І справа не толькі ў платных паслугах. Справа — у іміджавым развіцці рэгіянальнай культуры. Дарэчы, час ужо задумацца нам аб экспарце нашай раённай культуры за мяжу, у краіны СНД.

На райвыканкамаўскай “лятуцы” (злева направа): Галіна Літвін, Інга Журомская, Ларыса Мальчык, Галіна Цыбульская.

сітэце імя Машэрава (музычнае аддзяленне), вучылішчах мастацтваў. Штогод накіроўваем моладзь і на дзённыя аддзяленні. Сёлета — 14 чалавек, палова з іх — мэтавікі. Пазалетась да нас прыбылі 7 маладых спецыялістаў, летась — чатыры. Паспелі ўжо зарэкамендаваць сябе з лепшага боку.

Яўген РАГІН:

— Няўжо ўсё так беспраблемна з кадрамі?

Галіна ЛІТВИН:

— Чаму? Толькі праблемы гэтыя на нашым узроўні ніяк не вырашыць. Вось прыклад. Універсітэт пяць гадоў рыхтуе спецыяліста. Але каб той стаў прафесіяналам на сваім першым рабочым месцы, трэба яшчэ ніяк не менш трох гадоў “адаптацыі”. Праблему гэтую сям так вырашаем, увёўшы для маладых куратарства больш сталых работнікаў. Ды чаму ж універсітэцкая адукацыя настолькі адарваная сёння ад практычнага жыцця? Яшчэ прыклад. Сярэдняя спецыяльная ўстанова, а дакладней — музвучылішчы, рыхтуюць выкладчыкаў музычных школ. А тыя ў нас цалкам укамплектаваныя, таму спецыялістаў такіх размяркоўваем па клубах і дамах культуры, а там яны — бездапаможныя, граць могуць толькі па нотах, з імправізацыйным акампаняентам не спраўляюцца, — таксама, я ўпэўнена, пралік навучальнага працэсу.

Яўген РАГІН:

— Летась “К” пра гэта пісала неаднаразова.

шыкоўнасць нашай “Іскры” на сяле пакуль немагчыма, але ўсе аграгарадоцкія клубнікі бяруць прыклад з якасці мерапрыемстваў, што ладзяцца ў гарадской канцэртнай зале.

Галіна ЦЫБУЛЬСКАЯ:

— Дый бібліятэкары раёна да гарадскіх бібліятэчных устаноў адставаць не жадаюць. Цэнтральная і дзіцячая бібліятэкі дэфіцыт крэатыву ніколі не адчувалі. Наш мультымедыяцэнтр неўзабаве мяркуючы ператварыць у інфармацыйна-адукацыйны цэнтр. І гэта — цудоўны прыклад для сельскіх калег... У нас — 36 бібліятэк, палова — камп’ютэрызавана. Амаль ва ўсіх аграгарадках ёсць выхад у Інтэрнет. Але тут не ў тэхніцы справа. Пахвалюся: у нашым раёне бібліятэкары — людзі незапакоеныя, ад часу імкнучыя не адставаць. У кожнай сельскай установе дзейнічае бібліятэчнае аматарскае фарміраванне...

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Перагледзелі рэжым працы кожнай сельскай бібліятэкі, каб кніга была даступнай кожнаму.

Яўген РАГІН:

— Наконт даступнасці культуры. У той жа “Іскры” білет для дарослага на кінасеанс каштуе ўсяго 680 рублёў. Ці не надта нізкая цана? Ведаю, што загадчык філіяла ЦЦК — кінаканцэртнай залы

акім будзе кошт білета ў залежнасці ад насычанасці і якасці той ці іншай культурнай дзеі. Але “кіношны” складнік работы нашай “Іскры” падпарадкаваны “Кінавідэацэнтру”. І дзіцячы білет на сеанс каштуе ўсяго 380 рублёў. У выніку глядачы адказнасці не адчуваюць за тое, колькі мільярдаў укладзена ў рэканструкцыю будынка: там-сям — падрапаньня крэслы, запэцкана афарбоўка сцен... Праблему цэнаўтварэння тут вырашыць толькі вобласць.

Галіна ЦЫБУЛЬСКАЯ:

— Хацелася б, каб у Дзяржпраграме былі дакладна прапісаны нашы магчымасці па вар’іраванні штатным раскладам. Камп’ютэрны парк нашых бібліятэчных устаноў штогод павялічваецца, і сёння хранічна не хапае ў нашых аграгарадках такой адзінкі, як інжынер-праграміст.

Галіна ЛІТВИН:

— Шмат праблемных пытанняў і па штатным раскладзе клубных устаноў новага тыпу. Развіццё рэгіянальнага турызму на сёння немагчыма, на мой погляд, без экскурсаводаў, метадыстаў па турызме... А тыпавыя штатныя расклады, прынятыя яшчэ ў 1980-х, не дазваляюць нам такой “раскошы”.

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— Не перашкодзіў бы ў метадычным штаце ГЦК і прафесійны маркеталаг, які планавана займаўся б вывучэннем

Дэталі да агульнай карціны

“Буккросінг” — не толькі рэклама

Вельмі сцісла — пра бібліятэчны крэатыў раёна, аўтарамі якога з’яўляюцца дырэктар ЦБС Галіна Цыбульская і загадчык дзіцячай бібліятэкі Алена Гудзь.

Цягам двух тыдняў па горадзе курсіраваў маршрутны “чытальніцкі” аўтобус, дзе любы ахвотны мог узяць для прачытання кнігі, падараныя бібліятэкарамі з іхніх уласных бібліятэк. Так была распачата акцыя “Буккросінг” (у свеце налічваецца каля паўмільёна ўдзельнікаў гэтага руху, калі прачытаная кніга па жаданні пакадаецца ў транспарце для паслуг іншых чытачоў, у вольным абмене знаходзіцца цяпер каля мільёна кніг). Акцыя была разлічана на папулярызацыю бібліятэчных устаноў і літаратуры. У раёне яна прайшла — “на ўра”...

СДК рэй вядуць мужчыны — дырэктар Вікенцій Скараход, мастацкі кіраўнік Віктар Арлоўскі і акампаніатар Алег Калыга, — дык яны яшчэ і з райаграсервісам кантакты здавён наладзілі. Таму і транспарт для іх — заўжды напалатовае, “адзенне” сцэны — шыкоўнае, гэтая ж дыскатэчная апаратура. Але я зараз пра іншае. План платных паслуг — 11 мільёнаў — СДК выканаў, але сёлета ён падвойся. Ці ёсць у раёне праграма дзейнасці ў рэжыме “падвоеных” тэмпаў?

Інга ЖУРОМСКАЯ:

— Першым пунктам у гэтай праграме стаіць якасць мерапрыемстваў. Канешне, і пра новыя, арыгінальныя, віды паслуг думаем.

Яўген РАГІН:

— А колькі гэта рэальна на сёння?

Ларыса МАЛЬЧЫК:

— Штокартальна наведваем у Віцебску інвест-форумы з удзелам прадстаўнікоў Балгарыі, Славеніі, Латвіі, іншых краін, прапановуем свае праекты па развіцці раёна. У выніку Татарстан дапамагае нам у наладжанні прыдарожнага сервісу. Я ўпэўнена, неўзабаве будуць падпісаны пагадненні і па наладжанні культурных стасункаў. А гэта будзе важкі крок наперад у развіцці культуры Докшыцкага раёна.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Докшыцкі раён — Мінск Фота аўтара

Калі “Луца” ў цэнтры карагода

На Гомельшчыне — больш за 30 дамоў і цэнтраў фальклору, народнай творчасці, народных традыцый. Апрача культурна-масавых клопату, яны акцэнтуюць увагу ў сваёй дзейнасці на нацыянальна-духоўнасці. Хачу пазнаёміць чытачоў “К” са спецыфікай работы Акцяброўскага (Кармянскі раён) сельскага Цэнтра фальклору.

У зону культурнага абслугоўвання ўваходзіць пасёлак Акцяброва, невялікі па насельніцтве: у ім пражывае 543 чалавекі. Сацыяльна-бытавую інфраструктуру тут вызначаюць сярэдняя школа, бібліятэка, крама, ФАП. Цэнтр фалькло-

Народны фальклорны калектыў “Луца”.

ру, натуральна, адказвае за культурна-масавыя мерапрыемствы: народныя святы, абрады, маладзёжныя дыскатэкі, творчую дзейнасць калектываў і гурткоў мастацкай самадзейнасці. Але ж прыярытэтнымі з’яўляюцца адраджэнне, захаванне і папулярна-бытавая традыцыйнай народнай культуры, замацаванне духоўнай павязі пакаленняў, заснаванай на нацыянальных каштоўнасцях.

Пры Цэнтры дзейнічаюць 5 клубных фарміраванняў: народны фальклорны калектыў “Луца”, дзіцячы фальклорны ансамбль “Беларуська”, тэатральны — “Балагур”, дзіцячы танцавальны гурт “Сувенір” і гурток мастацтва “Чароўная нітачка”.

“Луца” папулярна і лакальна пэсенныя традыцыі, абрады і звычай свайго рэгіёна, перадае іх падростаючаму пакаленню. Вынікам гэтай працы стала стварэнне “Беларуські”, удзельнікі якой бываюць на ўсіх мерапрыемствах. Заняткі ў гурце дапамаглі дзецям адчуць сваю значнасць, пазбавіцца комплексам і недасканаласці і нерашчасці. Менавіта так фарміруецца асоба, прагна да самарэалізацыі. Для гэтага ў Акцяброўскім цэнтры фальклору працуюць гурткі розных жанравых напрамкаў: фальклорны, тэатральны, танцавальны, дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва. Ёсць і пакой на-

“Афіцэрскі сад”

У Віцебскім раённым краязнаўчым музеі адбылося мерапрыемства, на якім званне “народны” абараняла адзінае аматарскае аб’яднанне воінаў-інтэрнацыяналістаў Віцебшчыны — “З болам у сэрцы”. Аб’яднанне было заснавана ў 1992 годзе на базе ДК пасёлка Акцябрскі Віцебскага раёна.

Аматарскае аб’яднанне правяло шмат цікавых мерапрыемстваў. Адно з іх — “Афіцэрскі сад”: акцыя міласэрнасці, пад час якой у неўралагічным інтэрнаце “Селюты” быў закладзены сад. Колькасць дрэў яго штогод павялічваецца...

Пад час абароны звання аб’яднанне прадставіла вусны часопіс з дзвюх частак: “Гістарычная” і “Нашы Афган-

роднага побыту з драўляным млыном для размолу зерня, кроснамі, калыскай... Культработнікі Цэнтра фальклору разам з падлеткамі ідуць да людзей сталага ўзросту, дапамагаюць ім у гаспадарцы, а потым слухаюць і запісваюць колішнія народныя гульні, песні, святы і абрады, якія раней бытавалі ў вёсцы. Такое далучэнне да пошукавай дзейнасці — неацэннае, яно наўпрост уплывае на развіццё творчай думкі. Стварэнне фальклорнага архіва — не самамэта. Святы і абрады адраджаюцца або ў цэласнай структуры, або фрагментарна. І не проста адраджаюцца — застаюцца жыццём.

Узяць, да прыкладу, абрад “Гуканне вясны”. У мясцовай фальклорнай традыцыі вадзілі карагод, вядомы пад назвай “Луца”. Пасярэдзіне яго знаходзіліся дзвючына (яе звалі Луца) і хлопцы, ва-

коп якіх жанчыны спявалі песню: “А ты, Луца, ня Луца...”. Своеасаблівае абраду з’яўляецца і такая цікавая дэталі: па вадзе пускаюць дошчачку, на якую пад спева кладуць хлеб, умацоўваюць запаленую свечку. Абрад “Гуканне вясны” і карагод “Луца” ўдалося захаваць, дзякуючы старэйшым удзельнікам фальклорнага калектыву з аднайменнай назвай.

У Цэнтры фальклору ёсць апісанні календарна-земляробчых і сямейна-бытавых святаў і абрадаў, запісы фальклорных твораў, вядзецца картатэка носьбітаў фальклору, майстроў Кармянскага раёна. У 2007 годзе профільная ўстанова стала пераможцай раённага агляду-конкурсу ў распрацоўцы турмаршруту па сваёй вёсцы і атрымала грамоту аддзела культуры Кармянскага райвыканкама — за прапаганду гісторыі роднага краю і папулярна-бытавую турызму.

У гэтым — неаспрэчная заслуга начальніка аддзела культуры Кармянскага райвыканкама Святланы Казловай, раённай метадычнай службы, культурработнікаў Акцяброўскага цэнтра фальклору, сярод якіх — яго першы дырэктар Святлана Дзяменцьева, цяперашні кіраўнік Алена Малючэнка, мастацкі кіраўнік Тамара Сапахэнка.

Людміла МЕЛЬНИКАВА,
вядучы метадыст
па народных традыцыях
і абрадах Гомельскага АЦНТ

цы”. Былыя салдаты прапанавалі гасцям “вандроўку” па мінуўшчыне з “прыпынкамі”: “Пачатак вайны”, “Вогненны Афганістан”, “Выход з пекла”, “Памяць і боль”, “Хвіліна маўчання”, “Воін і дзень сённяшні”.

Вольга ПАЛУНЧАНКА,
загадчык бібліятэкі аграгарадка
“Кіраўскі” Віцебскага раёна

Дзве пяцёркі прафесіяналаў

Напрыканцы мінулага года Пружанская дзіцячая школа мастацтваў імя Рыгора Шырмы ўрачыста адзначыла 50-гадовы юбілей.

А пачыналася ўсё ў 1959 годзе, калі рашэннем абласнога ўпраўлення культуры з мэтай эстэтычнага і мастацкага выхавання падростаючага пакалення ў горадзе была адкрыта музычная школа. Тады, паўстагоддзя таму, у школе навучалася толькі 86 чалавек, а сам калектыў выкладчыкаў складаўся з трох. Цяпер у Пружанскай ДШМ (установа атрымала гэтак найменне ў 1988 годзе, пасля адкрыцця мастацкага аддзялення) на музычным, хараграфічным, мастацкім аддзяленнях навучаюцца 466 чалавек па 15 спецыяльнасцях. А выкладчыкаў у школе — 55 чалавек!

У 1978 годзе Пружанскай ДШМ было прысвоена імя Рыгора Раманавіча Шырмы, а праз чатыры гады пры школе быў адкрыты музей славуэта земляка — народнага артыста СССР, Героя Сацыялістычнай працы. Вялікую дапамогу ў зборы экспанатаў для музея аказалі дзеці Рыгора Шырмы — сын Расціслаў і дачка Алена. Сёння тут можна пабачыць асабістыя рэчы музыканта, фотаздымкі з сямей-

У час канцэрта да 50-годдзя Пружанскай ДШМ імя Рыгора Шырмы.

нага архіва, кнігі аб ягонай творчасці. Летась супрацоўнікі музея пачыталі ў вёсцы Шакуны, дзе нарадзіўся Шырма, сустрэліся там з роднымі і суседзямі занага сына Пружанскай зямлі, а таксама сабралі шэраг новых фотаздымкаў і дакументальных матэрыялаў пра жыццё земляка.

У тым, што школе было прысвоена ганаровае імя Рыгора Шырмы, — немалая заслуга колішняга дырэктара школы Якава Малайчука, які, дарэчы, прапрацаваў на сваёй пасадзе 34 гады і быў узнагароджаны медалём Францыска Скарыны за асобныя заслугі ў галіне культуры і мастацтва.

На сёння 2100 выпускнікоў атрымалі пасведчанні аб заканчэнні школы, а сярод іх больш за трыста абралі мастацтва сваёй прафесіяй.

Напярэдадні юбілею праведзена вялікая праца па зборы фотаздымкаў усіх выпускаў, гістарычных фактаў з жыцця школы, створана картатэка навучэнцаў, якія звязалі сваё жыццё з мастацтвам. А творчы вечар, прысвечаны славуэта дадце ў гісторыі школы, сабраў пад адным дахам настаўнікаў, выпускнікоў розных пакаленняў і шматлікіх гасцей свята.

Інеса ГАЛАЎНИЦКАЯ,
намеснік дырэктара
па вучэбна-выхаваўчай рабоце
Пружанскай ДШМ

Ілюстравана душой...

Выстаўка малюнкаў “Святыні Беларусі” мастацкай студыі “Раніца” Шашкоўскай дзіцячай школы мастацтваў Стаўбцоўскага раёна праходзіла ў Грамадскім прэс-цэнтры сталічнага Дома прэсы. Праваслаўныя і каталіцкія храмы паказалі ў сваіх работах дзеці.

Дырэктар выдавецтва Беларускага Экзархату Уладзімір Грозаў, які прысутнічаў на вернісажы, адзначыў: “На кожным малюнку мы бачым храм, і мне вельмі хацелася б, каб гэтыя таленавітыя дзеці пранеслі веру праз усё жыццё. Радасна бачыць светлыя фарбы, шчырыя вобразы. Я нават лічу, што кніга, якая ілюструецца дзіцячымі рукамі, вачамі, душой, часцей успрымаецца лепш, чым створаная дарослы-

Ідуць заняткі ў Шашкоўскай ДШМ.

мі”. Малым талентам было прапанавана ўключыць іхнія малюнкi ў будучыя кнігі выдавецтва, якія пасля змогуць паглядзець жыхары амаль 60 краін свету. Студыя “Раніца” атрымала ў падарунак выданне “Праваслаўная ікона Расіі, Украіны і Беларусі” ды іншыя кнігі.

Святлана Калкоўская, якая кіруе студыяй у школе мастацтваў ужо амаль дваццаць гадоў, адзначае, што за дзецьмі прыйшлі вучыцца маляваць і дарослыя. А ўвогуле, вечарамі ў вёсцы Шашкі праходзяць не толькі ўрокі, але і сапраўдныя заняткі колератэрапіяй. Пра тое кажуць мамы таленавітых дзяцей.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Н.Криваногова. “У асеннім золаце званы”.

Фонд для нашчадкаў

Калі існуе цікавасць да свайго мінулага, да свайго каранёў, тады з’яўляецца жаданне назапасіць як мага больш матэрыялаў, дакументаў па гісторыі роднага краю і данесці іх да нашчадкаў. Усім гэтым плённа займаюцца бібліятэкары Смаргоншчыны.

У кожнай бібліятэцы раёна асобна выдзелены фонд краязнаўчай літаратуры, які змяшчае як мастацкую, так і галіновую літаратуру пра Беларусь увогуле, а таксама пра Гродзенскую вобласць і Смаргонскі раён. Добрым дапаўненнем да фонду служаць краязнаўчая картатэка, якая склада-

ецца з асобных частак “Наша вобласць” і “Наш раён”, а таксама фактаграфічная, сацыяльна-эканамічная картатэкі, папкі газетных выразак. У бібліятэках створаны краязнаўчыя цэнтры, гісторыка-краязнаўчыя і этнаграфічныя куткі, выстаўкі-экспазіцыі. Тут прадстаўлены статыстычныя паказчыкі, фактаграфічныя звесткі аб краі, геаграфічным становішчы, назвах, помніках архітэктуры, летапісы вёсак і гісторыі бібліятэк, мясцовы фальклор, прадметы сялянскага побыту.

Бібліятэкары ідуць у нагу з навукова-тэхнічным прагрэсам: у шэрагу ўстаноў ёсць бібліяграфічныя і фактаграфічныя базы даных. А для знаёмства чытачоў з новымі выданнямі выпускаюцца штоквартальныя бібліяграфічныя паказа-

льнікі “Новыя артыкулы аб Гродзеншчыне” і “Новыя артыкулы аб Смаргоншчыне”.

Асабліва ўвага ў бібліятэках Смаргонскай ЦБС надаецца знакамітым землякам. Менавіта таму адзін з накірункаў выдавецкай дзейнасці аддзела бібліятэчнага маркетынгу цэнтральнай бібліятэкі — серыя “Знакамітыя людзі Смаргоншчыны”.

Адметнае месца ў рабоце бібліятэкі займаюць шматлікія клубы па інтарэсах і аматарскія аб’яднанні, дзе вывучаецца гісторыя свайго горада, вёскі, выхоўваецца любоў да роднага краю, адбываецца знаёмства з землякамі. І ўся гэтая праца прыносіць свой плён: матэрыялы па краязнаўстве ўсё больш і больш запатрабаваны жыхарамі Смаргоні і Смаргонскага раёна.

Святлана АФАНАСЬЕВА,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу
Смаргонь

Правакацыйны

Сустрэцца з Андрэем КУДЗІНЕНКАМ для гутаркі ў гэтыя дні было вельмі складана. Гэтану ёсць тлумачэнне: адзін з самых актыўных беларускіх рэжысёраў свайго пакалення застаўся “сам-насам” з матэрыялам свайго новага твора з загадкава-прывабнай назвай — “Масакра”. Пра здымкі гэтай стужкі пісалі бадай усе сродкі масавай інфармацыі нашай краіны, у тым ліку “Культура”. Сёння, калі мінулі жарсці здымачнага перыяду, акцёры раз’ехаліся па сваіх тэатрах, аператар можа адпачываць да наступнай работы, рэжысёр толькі-толькі заглябіўся ў матэрыял, адкрывае яго наноў, з першых варыянтаў чарнавога мантажу, злепленых “на каленцы” ў палявых умовах, спрабуючы скласці канчатковы пазл будучай карціны.

Задача, трэба сказаць, не з простых. Але з усіх тых, хто сёння працуе ў нашым кіно, менавіта ў Андрэя Кудзіненкі найвялікшыя шанцы дасягнуць выніку. Выхаванец апошняга курса Віктара Турава, ён заўсёды рухаецца ў напрамку сапраўднага кінамастацтва, хай дзеля гэтага і даводзіцца ісці на творчыя кампрамісы. Хаця “серыяльны” маскоўскі досвед толькі дапамог “абрасці” сувязямі і атрымаць вядомасць. Знакаміты Павел Лунгін узяў Кудзіненку пад сваё крыло: знята ў Расіі і паказаная ў межах фестывалю “Кінатаўр” стужка “Розыгрыш” з удзелам зорак расійскага кіно атрымала досыць вялікі рэзананс і забяспечыла аўтару пераход у “вышэйшую” рэжысёрскую лігу.

Калі казаць пра нейкі асаблівы “стыль Кудзіненкі”, то, безумоўна, трэба адзначыць жаданне рэжысёра абавязкова здзівіць гледача, “справакаваць” яго на эмоцыі. У пакуль не бачанай нікім “Масакры” здзіўляюць нават абставіны здымак. З іх і пачалася наша размова.

пазл “Масакры”

**Андрэй Кудзіненка:
“сам-насам” з фільмам**

— Трэба больш увагі надаваць сцэнарыстам, умовам іх працы і ганарарам. Добры сцэнарый нельга напісаць за тыдзень — над ім працуюць цягам трох — шасці месяцаў. Сцэнарыст жа пры гэтым не павінен шукаць грошы на жыццё.

Які серыял будзе мець поспех?

— У гэтыя дні чэргі людзей ва ўсім свеце выстройваюцца да каскінаў, дзе дэманструюць стужку “Аватар”. Гэтая карціна — сапраўдны трыумф камп’ютэрных тэхналогій. Наколькі разумяе, у “Масакры” спецефектаў не будзе: стужка зроблена па традыцыйных “рэцэптах”?

— Камп’ютэрныя эфекты ў “Масакры” ўсё-такі з’явяцца, але — мінімальныя. Усё проста: ні беларускія, ні расійскія спецыялісты з Галівудам у гэтым энесе пакуль саборнічаць не могуць. Але я лічу, што спецефекты патрэбны толькі як дапамога, каб падкрэсліць сэнс стужкі. Калі

Магія здымачнай пляцоўкі

— Асноўная частка здымачнага перыяду “Масакры” праходзіла ў закінутым палацы ля вёскі Жалудок, што на Шчучыншчыне. Чаму трэба было “забірацца” так далёка ад Мінска?

— Палац у Жалудку вельмі цікавы, ідэальна адпавядаў нашай задуме. Забудова шмат пацярэла, але ў ёй захаваўся дух старажытнасці, таго самага XIX стагоддзя, калі адбываюцца падзеі стужкі. Цікава, што ў будынку часткова засталіся старыя вокны, аздабленне. Некалькі гадоў таму туды прыязжалі нашчадкі колішніх яго гаспадароў: хацелі нешта рабіць з палацам, адрамантаваць, але гэта пакуль засталася толькі ў планах. А вось нашай камандзе давялося папрацаваць, перш чым распачаць самі здымкі. І так пашанцавала, бо знайшлі патрэбную натуру вельмі цяжка, былыя маёнкі — ці адрэстаўраваныя, ці ў заняпадзе. Здымаць жа ў павільёнах па сённяшнім часе не дазволіў бюджэт стужкі...

— Старыя будынкі часта маюць асабліваю ауру...

— Так. У нашага палаца яна дакладна ёсць; старасвецкі дух адчулі ўсе. Больш за тое, нам увесь час быццам нешта дапамагала: снег выпай дакладна ў той дзень, калі быў патрэбны, без цяжкасцей прайшлі найскладаня здымкі сцэны пажару ў палацы, не здаралася ніякіх затрымак з транспартам, накладак з акцёрамі...

— Расійскія акцёры адчулі дух мінуўшчыны, а ці заглябіліся ў матэрыял?

— Выканаўца галоўнай ролі Дзмітрый Мілер нават навучыўся размаўляць па-беларуску! І, трэба адзначыць, вымаўляў ён свой тэкст не горш за беларускіх акцёраў.

— Дарэчы, чаму нельга было абмежавацца айчыннымі артыстамі?

— Таму, што патрэбных акцёрскіх тыпажоў у нас папросту не знайшлі. Беларусь — невялікая краіна, выбар тут — адпаведны. Галоўны герой “Масакры” — граф. Ён мае не толькі прывабны знешні выгляд, але і б’ецца на шпагах, скача на конях. Патрэбнага выканаўцу не знай-

шлі нават у Польшчы. А Дзмітрый Мілер цудоўна падыходзіць для ролі. Тое ж тычыцца і Марыі Курдзяневіч, і Андрэя Назімава. Нашых жа акцёраў таксама шмат: Святлана Зелянкоўская, Аляксандр Колбышаў, Сяргей Журавель, Аксана Лясная... А Івану Іванавічу Мацкевічу, сапраўднаму сімвалу беларускага ваеннага кіно, наша кампанія і здымкі прыйшліся так даспадобы, што ён нават напісаў песню ў адказ на тую, якую стварылі маладыя акцёры! Вось, цяпер маем намер уставіць гэтыя песні ў музычнае суправаджэнне “Масакры”. Дарэчы, плануецца, што саундтрэкам будзе займацца кампазітар-авангардыст Сяргей Пукст.

Разбурыць стэрэатыпы

— “Масакра” — гэта яшчэ і авангарднае мастакоўскае рашэнне. Ты задаволены яго вынікам?

— Цалкам. Закінуты палац ператварыўся ў “жывы” ў самы кароткі тэрмін. Яго сцены ўпрыгожаны партрэтамі, сярэд якіх — вядомыя нам па Нацыянальным мастацкім музеі выявы Радзівілаў. Паводле сцэнарыя, уладары палаца — у роднасці з гэтай знакамітай фаміліяй, адсюль і наўнасьць у кадры партрэтаў. Першапачаткова ві-

зуальнае і сэнсавае рашэнне “Масакры” задумвалася інакш. Мы хацелі сапраўднага постмадэрнізму, кшталту таго, які быў у стужках Дэрэка Джармена: гэта значыць, у кадр траплялі б сучасныя прадметы, жорсткай прывязкі да пэўнай эпохі не павінна было быць. Дакладны час дзеі дасюль не вызначаны. Ёсць задумка суправадзіць пачатак цітрамі ў стылі назваў стужак Серджыю Леоне. Тэрмін “бульба-хорар”, якім мы заінтрыгавалі публіку, — гэта сінтэз мноства жанраў. У “Масакры” знойдзецца месца і камедыі, і драме. Спадзяюся, глядач гэта ацніць.

— Шмат хто з моладзі аддае перавагу замежным стужкам толькі з таго, што яны замежныя... Якім чынам, на тваю думку, магчыма разбурыць стэрэатыпы ў адносінах да айчыннага кіно?

— Асабіста ў мяне ніякага стэрэатыпу ніколі не было: з дзяцінства звяртаў увагу на стужкі з маркай “Беларусьфільм”, мэтанакіравана ішоў на фільмы пра вайну, якія, упэўнены, лепш за нас ніхто ў Саюзе не здымаў. Зацікавіць аўдыторыю можна толькі здымаючы цікавае, ні на што не падобнае кіно, прывабліваючы эмоцыямі і жывымі пачуццямі. Дакладнага “рэцэпту” тут няма. Папулярнасць

айчыннага кіно залежыць не толькі ад якасці карцін, але і ад таго, як яны “прасоўваюцца”, ад маркетынговых высілкаў студыі. Мы плануем хутка заняцца шырокамаштабным праектам, найперш, у Інтэрнеце: зрабіць цікавы, інтэрактыўны сайт-гульні, прысвечаны стужцы, далучыць да гэтай кампаніі найбольш актыўную катэгорыю карыстальнікаў Сусветнага Павуцінн. У сучасным кіно шмат залежыць ад таго, як будзе арганізавана рэклама, піар, пабудавана маркетынговая стратэгія.

— Планавалася, што “Масакра” стане праектам сумеснай вытворчасці Беларусі, Расіі ды Польшчы, але ў выніку карціна рыхтуецца цалкам спецыялістамі “Беларусьфільма”... Па ўсім, і нюансах сюжэта цалкам будуць зразумелыя найперш беларусам...

— Так, “Масакра” будзе лепш за ўсё зразумела менавіта беларусам. Але, упэўнены, знойдзе гледача і за мяжой. — Колькі гадоў ты працуеш са сцэнарыстам “Масакры” Аляксандрам Качаном, які цяпер жыве ў Кіеве. Ведаю, як нялёгка знайсці цікавы сцэнарый. Якім жа чынам можна вырашыць “сцэнарную праблему”?

аўтарам няма чаго сказаць, дык навошта ім спецефекты? Адваротны выпадак: карціны, якія “падстройваюцца” пад “звычайнае” жыццё, эксплуатауюць дасягненні “новых хваляў” пяцідзясяцігадовай даўніны. Ці ж можна мець маральнае права раскаваць пра жыццё падлеткаў з ускраін, бавячы вольны час у шыкоўным рэстаране ў цэнтры сталіцы за бакалам дарагога віна?

— Дзесяць гадоў таму ты казаў, што твой любімы рэжысёр — пачынальнік французскай “новай хвалі” Жан-Люк Гадар, а ён якраз і пачынаў са здымак кіно пра жыццё ўскраінаў...

— Гадара люблю і цяпер, бо ён сапраўдны “рэжысёр для рэжысёраў”. Яго стужкі, складаныя для большасці гледачоў, — невычэрпная крыніца мастацкіх прыёмаў. Але з гледачом трэба размаўляць на ягонай мове, трапна і дакладна.

— Яшчэ адзін геныі кіно — брытанец Пітэр Грынуэй сцвярджае, што з 1982 года, калі вынайшлі пульт дыстанцыйнага кіравання тэлевізарам, мастацтва кіно ў традыцыйным разуменні знікла. Ці не варта звярнуць больш увагі на тэлевізійную аўдыторыю, тым больш, што ў апошні час у “Беларусьфільма” ў гэтым кірунку з’явіўся станоўчы досвед?

— Тэлевізійны фармат мяне не пужае, бо некалькі гадоў таму зняў некалькі серый папулярнай стужкі “Кадэты”.

— Як паказвае практыка іншых краін, мастацкія прыёмы, адкрытыя ў кіно для вялікага экранна, прывабліваюць і гледача на экране малым. Так, вялікі рэйтынг мае серыял “Школа”, зняты ў стылістыцы “новай хвалі”, які дэманструецца цяпер на адным з расійскіх тэлеканалаў і апаўдэа гісторыі з жыцця настаўнікаў і вучняў адной са школ на ўскраіне Масквы. Як ты мяркуеш, калі мы запусцім, скажам, серыял “Шабаны”, ён будзе мець поспех?

— Цудоўная ідэя! Мяркую, што шанцы на поспех такой стужкі будуць вельмі вялікія!

Гутарыў Антон СІДАРЭНКА
На здымках: Андрэй Кудзіненка і акцёры на здымачнай пляцоўцы.
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Некалькі стагоддзяў таму для шляхціча жонка са славуага роду, утульная, добра ўладкаваная сядзіба былі надзвычай прэстыжнымі “кампанентамі” тагачаснага побыту.

Толькі са згоды вялікага князя

Як Агінскі перамог саперніка

Жыгімонт Аўгуст і Барбара Радзівіл у Вільні.

Да Гарадзельскага прывілея

У XVI — XVII стагоддзях жыццё шляхты было найперш падпарадкавана спецыфічнаму гадавому рээстру, які дыктаваў, у якім узросце і на што мае права шляхціч ды, адпаведна, вызначаў тэрмін яго магчымага ўступлення ў шлюб. Тое, што мы цяпер называем здольнасцю да самастойных учынкаў, надыходзіла, як лічылася, у 18 гадоў для хлопца (калі ён ужо мог кіраваць маёмасцю, за выключэннем фінансавых аперацый з нерухомаасцю, і галасаваць на сейміках), а таксама ў 13 — для дзяўчыны. Канчаткова ж шляхціч рабіўся паўнаважным уласнікам, суб'ектам права і нават мог быць абраным паслом ад сейміка ў 24 гады, што і вызначала гэты тэрмін як найбольш аптымальны, па сутнасці — абавязковы для шлюбу. Для дзяўчыны гэты ўзрост складаў 16 гадоў, хаця праз каралеўскі дазвол дадзены цэнз можна было і знізіць: калі трэба, маладосць не была перашкодай.

Так, Людвіка Караліна Радзівіл узяла шлюб з Людвікам Гагенцалернам не дасягнуўшы гэтага ўзросту. Згода на шлюб залежала ад бацькоў ці апекуноў і пры гэтым магла быць атрымана за шмат гадоў да дасягнення дзяўчынай паўналецця. Як гэта ні здавалася б дзіўным, але да Гарадзельскага прывілея 1413 г. літвінская шляхта магла атрымаць дазвол на шлюб толькі са згоды вялікага князя. Меліся і строга абмежаваны: неспраўднёным лічыўся шлюб паміж сваякамі ў чацвёртым калене, а за шлюб у трэцім пакаленні, як і за два-

яжэнства, прысуджвалася смяротнае пакаранне. У свой час для ўдавы прадугледжвалася абавязковая шасці-месячная жалоба.

“Культурныя захады”

У часы Вялікага княства Літоўскага не абыходзілася і без заручын — своеасаблівых шлюбных пагадненняў. І тут воля бацькоў адыгрывала вялікую ролю. Што і казаць, імя сваёй будучай жонкі князь Караль Станіслаў Радзівіл першы раз пачуў у касцёле ад сваёй маці, пасля чаго адразу і адбылося вячанне.

Багуслаў Радзівіл.

З часоў Асветніцтва ўзрастае важнасць культурна-адукацыйных фактараў у шматлікіх сферах жыцця асобы: ад распрацаванага этыкету да падбору кніг для ўласнай бібліятэкі. Ад прэтэндэнта на шлюб, апроча іншага, патрабаваліся і “культурныя захады”: у адукаваным шляхціце асяроддзі ў XVIII ст. у гонар абранніц складаліся вершы; галоўным аргументам магло быць і валоданне музычнымі інструментамі: так, Міхаіл Казімір Агінскі заваяваў сэрца сваёй каханай і будучай жонкі тым, што граў на музычных інструментах лепш, чым яго сапернік.

Багуслаў Радзівіл і Ганна Марыя

Шляхецкая эпоха была багата насычанай на сапраўды трагедычныя гісторыі кахання, дзе па-антычнаму перамяшаны жарсць, рок, а юныя закаханыя ідуць насы-

перак агульнапрынятым нормам. Адна з такіх была шырока вядомая ў XVII ст.: гэта ўзаемнае, як можна меркаваць, каханне дачкі славуага Януша Радзівіла — Ганны Марыі і яе апекуна, стрыечнага брата бацькі, Багуслава Радзівіла. Сама думка аб гэтай сувязі, не кажучы ўжо аб шлюбе, была грахоўнай і звязвалася з кровазмяшэннем, што ў той час лічылася страшэнным грахам. Тым не менш, іхнія пачуцці не былі таямніцай, хаця Багуслаў і прадбачліва загадваў знішчаць частку з лістоў да Ганны Марыі, як можна меркаваць, інтымнага зместу.

Адзін са знакамітых лавеласаў таго часу, Багуслаў трапіў у пастку моцнага пачуцця, якое захоўвалася гадамі: ён рашуча супраціўляўся спробам выдаць апякунку замуж (прычым досыць часта яны зыходзілі ад каралевы Рэчы Паспалітай), а сам, у сваю чаргу, не ішоў на шлюб нават з прынцэсамі. Сітуацыя зрабілася крытычнай, калі Ганну канчаткова вырашылі аддаць за гетмана Міхаіла Паца. У адчай Багуслаў, пратэстант паводле веравызнання, звяртаецца да Папы Рымскага з просьбай даць дазвол на шлюб з Ганнай Марыяй і, што падобна на цуд, — атрымлівае яго.

Шлюб адбыўся, неўзабаве ў закаханых нарадзілася дачка, але лёс не спрыяў ім: праз месяц пасля цяжкіх родаў Ганна Марыя памерла. Смерць каханай падкасіла Багуслава. Хутчэй, па інерцыі ён працягваў удзел у грамадскім, палітычным жыцці краіны. Але мінула амаль тры гады, і князь у канцы 1669 г. памірае досыць дзіўнай смерцю на паляванні: яго не стала ў момант, калі ён глядзеў на забітую дзічыну. Па напале жарсцяў і трагізму гэтую пару можна параўнаць хіба што з Барбарай Радзівіл і Жыгімонтам Аўгустам.

Вячанне Ягайлы і Ядвігі.

Рыцарскія здольнасці

Шляхецкае вяселле вылучалася сваім багаццем, працягласцю (яно доўжылася не менш за тыдзень!), насычанасцю еўрапейскімі хрысціянскімі рытуаламі, а таксама мясцовымі шляхецкімі звычаямі: крыкамі “Віват!”, уздыманнем на тканіне прэсценкаў. Вяселле замужнай шляхты ўключала багаты вясельны картэж, прыёмы з абавязковымі ў XVIII ст. музыкай і танцамі, тэатральныя прадстаўленні, феерверкі. Асаблівай пашанай карысталася звычайна багата аздобленая “шлюбная карона”, якую жаніх дарыў маладой і якая захоўвалася ў іх. Прыблізна да XVIII ст. у галаўны ўбор нявесты ўваходзіў, як і ў вясковай традыцыі, вянок. Рытуал застолля быў распрацаваны і грунтаваны на пабудаваных у пэўнай паслядоўнасці прамовах. Даволі экзатычнымі элементамі вяселля былі практыкаванні ў сіле, дзе выдатна праяўлялі сябе прадстаўніцы прыгожай паловы чалавецтва. Гісторыя сведчыць, што сярод шляхціяка было досыць фізічна моцных жанчын, сярод якіх вылучаліся Хелена Агінская, дачка віленскага ваяводы Казіміра Агінскага, і жонка Ігнація Агінскага, што на вяселлі саксонскага прынца Фрыдэрыка ў 1719 г., у Дрэздэне, у 18-гадовым узросце, прадэманстравала на спецыяльным, зробленым для ваеннай фізічнай падрыхтоўкі жанчын, карусельным станку выдатныя “рыцарскія” здольнасці і атрымала за гэта ўзнагароду.

Ігар ВУГЛІК, кандыдат гістарычных навук

Багатырскія Сілічы

Багатыя на займальныя і павучальныя сюжэтныя лініі, легенды і паданні з’яўляюцца ці не аднымі з самых цікавых і яркіх жанраў народнай творчасці. Часам даволі цяжка вызначыць дакладную мяжу паміж тым, якая гісторыя — праўдзівая, а якая — плён фантазіі калектыўнага аўтара. Лагойскі даследчык мінуўшчыны Яўген Ганчарэнка за гады руплівай працы сабраў цыкл народных аповедаў раёна. Большасць з іх мае рэальную гістарычную аснову.

Я.Драздовіч. Паляўнічыя XVI ст.

Адна з найбольш сучасных легенд гэтага краю, якая ўзнікла ў мінулым стагоддзі ўжо ў пасляваенны час, — гісторыя пра “Залатое возера”, а дакладней — цыганку, што ўратавалася з фашысцкага канцлагера з маленькім дзіцем, якога страціла, калі па загадзе нямецкага афіцэра вымушана была прайсці праз возера ў вёсцы Чудзенічы. Мясцовыя людзі сцвярджаюць, што цыганка наведвалася сюды, на месца гібелі сына, і пасля, у адчай, прапярля возера, якое ў выніку высахла.

З пакалення ў пакаленне ў жыхароў вёскі Ганявічы перадаецца легенда, што тлумачыць паходжанне назвы Дзямідавай гары, якая ўзвышаецца над гэтым паселішчам. Пад час напалеонаўскага нашэсця рухаліся па бліжнім тракце ў бок Зембіна рускія войскі. Быў сярод іх і паранены лекар па прозвішчы Дзямідаў, якога камандзіры вырашылі пакінуць у Ганявічах пад апекай мясцовых жыхароў, перадаўшы ім запас харчоў, крыху лекаў, а таксама каня і вазок. Пры чулым даглядзе добрых людзей Дзямідаў пайшоў на папраўку, а калі ачуняў, літаральна штодня право-

дзіў у лесе ці на паплавах, збіраючы гаючыя зёлкі. Да яго па дапамогу звярталіся вяскоўцы, і рускі лекар нікому не адмаўляў.

Як сведчыць гісторыя, аднаго разу ў суседніх Швабах здарыўся жудасны пажар, пад час якога моцна пацярпела малое хлапчана, а ягоныя бацькі загінулі ў агні. Над хлопчыкам зліталася дзяўчына па імені Марыя, дачка вясковага старасты. Яна забрала малога да сябе, выклікала лекара. Паколькі хлопчык быў у цяжкім стане і чакалася працяглае лячэнне, Марыя ўгаварыла лекара застацца ў іхнім доме. Завіхаючыся разам каля хворага дзіцяці, маладыя людзі душэўна зблізіліся, пакахалі адно аднаго. Але ў бацькі наконт дачкі быў свой намер: ён меркаваў выдаць яе замуж за багатага жаніха з суседняй вёскі. Наведаўшыся чарговы раз у Швабы, апошні дзанаўся пра заляцанні лекара да Марыі і над непакорнай дзяўчынай учыніў гвалт, пасля чаго тая, зняслаўная, утапілася ў Гайне. Дзямідаў жа вярнуўся ў Ганявічы і знайшоў прытулак у лесе непадалёк ад вёскі, на высокай гары, дзе зладзіў хацінку. Як і раней, да яго прыходзілі хворыя людзі, і ён іх ахвотна лячыў. Вяскоўцы раілі яму жаніцца, абяцалі талакой збудавань у Ганявічах хату, толькі той не даў згоды.

Аднойчы пачулі людзі жудаснае выццё, падобнае да ваўчынага, што даносілася з таго боку, дзе пасяліўся

Такім убачыў беларускага волата Васіль Шаранговіч.

лекар. Адправіліся туды паляўнічыя, і калі наблізіліся да хаціны, то ўбачылі каля ганка сабаку, які, задраўшы морду, моцна выў. У хатцы на падлозе ляжаў нежывы лекар. Менавіта тут, на гары, яго і пахавалі...

Ёсць у зборы Яўгена Ганчарэнка і легенда, звязаная з вёскай Сілічы, славутай цяпер, паколькі яе назву носіць і гарналыжны комплекс. Распавядаюць, пад час чарговага спусташальнага нашэсця крымскіх татар на Лагойск Сымон, адзін з жыхароў вёскі,

які страціў родных, прывёў у сваю хату маладую татарку, уратаваўшы яе ад раз’юшаных жаўнераў, што перамаглі ворагаў. Так і засталася чужаніца жыць у гэтага чалавека, да якога прыкіпела душой. Суседзі злосна папракалі Сымона, таму і вырашыў чалавек перабрацца падалей ад людскіх вачэй. За блізкім лесам ён нагледзеў прыдатную мясціну, зрабіў зямлянку. Ды толькі жыць у сырасці было зусім немагчыма, таму і наважыўся Сымон збудавань сабе хаціну. А для гэтага прыладзіўся пляжыць сосны ў панскім лесе, а бярвенне на плячах выносіць на ўзлесак. Але ў хуткім часе данеслі пра самавольца пану, і той вырашыў падпілываць асілка, што арудуе ў ягоным лесе. І быў неймаверна здзіўлены, калі на яго вачах мужык паваліў долу векавую сасну і павалок на сабе таўшчэзнае бярвенно. Паслаў пан дваццаць

сваіх слуг, каб схапілі нахабніка і прывялі да яго. Але Сымон раскідаў іх, бы кацянят, а сам з’явіўся з павіннай. Ды пан не стаў яго караць, наадварот, загадаў, каб адшукалі ў навакольных вёсках дзесятак самых дужых мужыкоў і збудавалі для іх хату побач з Сымонавай. Так і ўзнікла новае паселішча, своеасаблівая багатырская вёска, якой далі назву “Сілічы” — у гонар яе першых насельнікаў.

Віктар НЕСЦЯРОВІЧ, краязнаўца Лагойск

“Будзем жывыя — убачымся...”

Невядомыя лісты Канстанціна Заслонова

Хто б мог падумаць, што імя хлопчыка, які нарадзіўся 7 студзеня 1910 года ў вёсцы Асташкава Цвярской губерні, стане адным з сімвалаў Аршаншчыны, а ягоны лёс да апошніх імгненняў жыцця будзе звязаны з беларускай зямлёй. Сёння ў гонар Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонова ў гарадах нашай краіны ўсталяваны помнікі, памятныя дошкі, яго імем названы вуліцы Мінска, Санкт-Пецярбурга, Кіева, у Оршы створаны і дзейнічае Мемарыяльны музей, які і сёння папаўняецца сапраўды унікальнымі экспанатамі. Яны праз дзесяцігоддзі дадаюць нечаканыя штрыхі да ягонага партрэта. Пра адзначэнне 100-годдзя з дня нараджэння Канстанціна Заслонова ў Оршы “К” паведамляла ўжо. У святочныя дні на адкрыцці выстаўкі “Чалавек з легенды: Заслонаў, якога мы не ведалі” пабываў наш карэспандэнт. Адным з першых ён пазнаёміўся з успамінамі родных і сяброў героя, лістамі Заслонова да жонкі і дзяцей, датаванымі гадамі Вялікай Айчыннай вайны і перададзенымі нядаўна ў Мемарыяльны музей.

“Б’ёмся адчайна і вельмі сур’ёзна...”

Чытаючы лісты Заслонова дадому, адразу заўважаеш: літаральна кожнае яго пасланне з Оршы ў Маскву, да жонкі і дзяцей, пачынаецца са слоў “Любая мая Рытачка...”, “Мае Бусечкі...” Гляджу на гэтыя кароткія пісьмы, напісаныя, відаць, у рэдкую вольную хвіліну, на гэтыя пажоўклыя ад часу лісткі, якія цяпер, праз шэсцьдзесят пяць гадоў пасля Перамогі, самі па сабе сталі гісторыяй. Сёння “Культура” мае унікальную магчымасць упершыню надрукаваць гэтыя радкі, што доўгія гады былі сямейнай рэліквіяй.

най такой, здавалася б, будзённай фразы з перапіскі складваецца невядомы нам вобраз Канстанціна Заслонова: “Рытуся, напішы, калі ласка, як даехалі, як рэчы, як уладкаваліся з жыллём, як з грашыма...”; “Я вам дасылаю 700 рублёў, сабе пакідаю 30...”; “Прывітанне, Рытуся! Перш за ўсё пацалуй за мяне маім Бусек і тэрмінова паведамі, як яны... Я абсалютна здаровы, чаго і вам усім жадаю...”

“Прыходзіў часта ў завіруху...”

Большасць эпістальных матэрыялаў, звязаных з жыццём Заслонова, ужо апрацаваны музейшчыкамі. Багата іх сабралася, па словах Ганны Сасноўскай, пра дзяцінства будучага героя.

Трымаю ў руках, праглядаю ўспаміны яго маці. Ганна Пятроўна Заслонова прыгадвала, што яе сын “рос дужым і развітым хлопчыкам. Настойлівы характар яго выяўляўся нават у гульнях з дзецьмі і ў выбары цацак. Вучыўся ў Парэчанскай школе I ступені старанна, імкнўся не прапусіць урокаў, а калі прыходзіў са школы дахаты, зрабіўшы ўрокі, дапа-

ня ў незнаёмым горадзе, давялося хлопчыку за-своіць прафесію шаўца, на чым настаў ягоны бацька. Але і ў гэты час хлопчык дадаткова займаецца са сваёй першай настаўніцай, Ганнай Раздэравай. З яе успамінаў бачна вялікая цяга хлопчыка да ведаў: нягледзячы ні на што, ён рэгулярна вучыўся нават па вечарах, не прапускаў урокаў і “прыходзіў часта ў завіруху, хоць гэтыя заняткі былі цалкам добраахвотнымі”.

Па прызнанні настаўніцы, у школе Заслонава асабліва добра давалася арыфметыка, таксама “добра пісаў творчыя самастойныя працы па рускай мове. У той час на ёй выпускаліся штотыднёвая насценная газета “Старонка праўды” і штомесячны рукапісны мастацка-літаратурны часопіс “Жывое слова”. Косця быў актыўным удзельнікам у выпуску і аднаго, і другога, з’яўляўся членам рэдкалегіі, афармляў, бо добра маляваў”.

У найбольш поўнай аўтабіяграфіі, што датуецца снежнем 1936 года, Канстанцін Заслонаў пісаў: “У апошні год вучобы ў шавецкай майстэрні сабраў я ўсе неабходныя дакументы, пешшу выправіўся ўпершыню ў доўгі шлях — 40 — 50 кіламетраў у адзін бок да горада Невеля — у якім ніколі не бываў — шукаць школу другой ступені”. Але правучыўшыся два гады, хлопец думае кінуць школу ды разам са знаёмым пайсці працаваць у шавецкую арцель, і ўсё ж прыходзіць да высновы: “...Шкада было школы, шкада было вучобы, хацелася, вельмі хацелася вучыцца. Я ў гэты час захапляўся механікай, хіміяй, прыродазнаўствам і асабліва маляваннем — нават наведваў нядзельную студыю”.

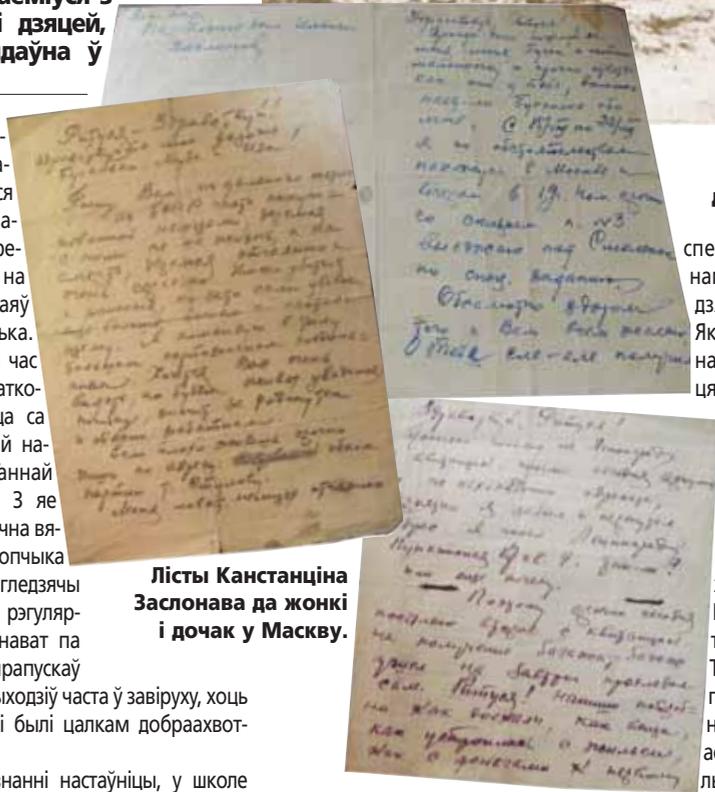
Але пасля заканчэння Невельскай школы ў 1927 годзе Заслонаў працягвае навучанне ў Вялікалукскай прафтэхшколе чыгуначнага транспарту, дзе, як і раней, актыўна ўдзельнічае ў грамадскай дзейнасці, становіцца культурмейцам. Пра гэты перыяд жыцця ў аўтабіяграфіі Заслонаў, апрача іншага, зазначае: “У гэты час захапляўся літаратурай і асабліва маладзёжнай, быў нават старшынёй літаратурнага гуртка”.

“У такую цяжкую дарогу...”

Яшчэ адзін вялікі блок успамінаў пра Канстанціна Заслонава з музейных фондаў адносіцца ўжо да дзён Вялікай Айчыннай вайны. Як вядома, з 1939 года ён узначальвае па-

Канстанцін Заслонаў (другі справа) на першамайскай дэманстрацыі ў Оршы. 1940 г.

Лісты Канстанціна Заслонова да жонкі і дочак у Маскву.

спеху, Канстанцін Сяргеевіч сказаў нам тады: “Вялікага табе поспеху, дзяўчынка, і ўсім удзельнікам групы. Як бы мне хацелася, каб не патрэбна было вас адпраўляць у такую цяжкую дарогу...”

Першае, што бачыш, трапіўшы на цягніку ў Оршу, — велічны помнік Канстанціну Заслонаву, усталяваны ў 1955 годзе на месцы яго паванання (аўтары — С.Селіхану і Г.Сысоеў). Здавалася б, усё прасякнута ў гэтым горадзе ягоным духам. Тым больш, непадалёк ад чыгуначнага вакзала знаходзіцца і Мемарыяльны музей, матэрыялы якога сталі асновай для гэтай публікацыі. Ды толькі, як аказалася, сёння падкажа дарогу да яго не кожны. Асабіста мне пашанцавала на таго, хто даў рады, толькі з трэцяй спробы. У свой жа час Мемарыяльны музей Канстанціна Заслонова ў Оршы быў вядомы на прасторы ўсяго Савецкага Саюза. Штогод туды з’яжджаліся ветэраны вайны, моладзь, падлеткі... Канешне, і сёння музейныя супрацоўнікі актыўна працуюць з мясцовымі школамі, праводзяць заняткі па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны сярод экспанатаў.

Але сам будынак музея — практычна раўнеснік Канстанціна Заслонова. Па словах навуковага супрацоўніка музея Кацярыны Балашовай, у друкаваных крыніцах ён згадваецца ў пачатку мінулага стагоддзя як дом мясцовага святара, а пазней — мясцовая крама. Сёння ж гмах істотна не дацягвае да шэрагу санітарных норм. Не выпадкова ў 1980-я гады архітэктарам М.Сморчакам быў распрацаваны праект, паводле якога планавалася пабудова новага будынка музея. Па сваёй форме ён мусіў уяўляць з сябе двухпавярховы аб’ём асіметрычнай формы, дзе мелі размясціцца памяшканні для адміністрацыі, супрацоўнікаў, архівы, бібліятэка, фонды, канферэнц-зала. Аднак гэты праект, на жаль, застаўся толькі на паперы...

Бясспрэчна, хацелася б убачыць і ў музеі, і ў горадзе неагул суверэнную прадукцыю, буклеты, календары, прысвечаныя Заслонаву. А пакуль што толькі на вакзале, чакаючы свой цягнік, я выпадкова натрапіў на адзін варыянт прывезці з Оршы матэрыяльную памятку пра Героя Савецкага Саюза: не ў музеі, а ў газетным кіёску набыў паштовы канверт з партрэтамі і выявай помніка Канстанціна Заслонава...

Кастусь АНТАНОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Орша — Мінск

Помнік К.Заслонаву каля чыгуначнага вакзала ў Оршы.

Вось фрагмент аднаго з лістоў, якія напярэдадні 100-годдзя Канстанціна Заслонова былі перададзены Мемарыяльнаму музею ягонымі дочкамі — Музай ды Ізай: “Рытуся — добры дзень! Добры дзень, мае дарагія Бусечкі... Пішу вам з далёкага тылу, з БССР, часткі, акупіраванай немцамі. Б’ёмся з імі не на жыццё, а на смерць, б’ёмся адчайна і вельмі сур’ёзна... Я кірую ў тыле вялікім партызанскім злучэннем. Хочацца вас вельмі бачыць, але будзем жывыя — убачымся, загіну — значыць, за Радзіму, так і патлумач рабяткам... Мяне ловаць немцы адчайна, скідваюць тысячы лістовак пра мяне, вось адна табе для ўзору, значыць, можаш паверыць, што б’ём немцаў вельмі сур’ёзна, скрозь і паўсюдна...”

Клопатам пра родных прасякнуты і іншыя весткі Заслонова з фронту. Пераглядаем тыя лісты разам са старшым навуковым супрацоўнікам Мемарыяльнага музея Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонова Ганнай Сасноўскай, якая стала маім гідам па экспазіцыі і пазнаёміла з папаўненнем калекцыі. З кож-

Дзіцячы малюнак К.Заслонова “Хлопчык”.

магаў мне ва ўсім: навучыўся вязаць рукавіцы і панчохі, хоць я на гэтым і не настойвала...” Дарэчы, у восем гадоў бацька ўладкаваў сына на першую працу — пастушком да багатага селяніна з суседняй вёскі, дзе хлопец зарабіў восем пудоў жыта ды боты. Аб гэтым напісала ў сваіх успамінах пра брата малодшая сястра Заслонова — Тацяна: “Косцю даводзілася працаваць нароўні з дарослымі... Бывала, што разбудзяць да світанку малаціць цапамі, ён папрацуе гадзіны трычатыры і так, недаспаўшы і напрацаваўшыся, ішоў у школу...”

...У свой час Косця, якому тады было гадоў дванаццаць, прызнаўся сябру Мікалаю Ушакову: “Нічога не пашкадую, але ў Невелі вучыцца буду”. Ды першым перайсці на новую ступень навучан-

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй
і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры, графікі
мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
■ Выстаўка **"Слудзія паясы"**.
■ Выстаўка **"3 першых
калекцый Дзяржаўнай
карціннай галерэі БССР"**.
■ Выстаўка **"Симфонія фарбаў"**.
■ **"Васіль Суляраў.
Настаўнік і вучні"**.
■ Выстаўка адной карціны:
"Ноч на востраве Радос"
І. Айвазоўскага

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ"
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка
**"Евангельскія і біблейскія
сюжэты ў італьянскай
гравюры XVIII ст."**

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.:
(8-01596) 2 30 35.
■ Фотадакументальная
выстаўка **"Патрыятычнае
служэнне Праваслаўнай
Царквы"**.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка
"3 глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22
48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"The best of
V.Tsesler & S.Voichenko"**.

МУЗЕЙ *
**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск,

вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

■ **"Мастацтва
ў гарадской
культуры XIX — пачатку
XX стст."**.
■ **"Старажытная
Беларусь"**.
■ **"Беларусь XVI — XVIII
стст. у партрэтах і
геральдыцы"**.
■ **"3 крыніцы адвечнай
прыгажосці"**.
■ **"Касцюжэнае рамяство
Беларусі ад першабытнасці
да Сярэднявечча"**.
Выстаўкі:
■ Калекцыя твораў
Ю.Пэна са збору
Віцебскага абласнога
краязнаўчага музея.
■ **"Пейзаж, які
ўсмехаецца"**.

Тэл.: 294 91 96.

■ Пастаянная
літаратурна-
мемарыяльная экспазіцыя
"Якуб Колас. Жыццё і
творчасць".
■ Выстаўка **"1 паўтарыўся
бацька ў сыне"** (да 95-
годдзя з дня нараджэння
першага дырэктара музея
Д.К. Міцкевіча).
■ Тэатралізаваная экскурсія
паводле казак Якуба
Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ **"Васіль
Быкаў. Шлях,
вызначаны
лёсам"**.
■ **"Спадарожнікі**

Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ Праект
**"Бітва за Беларусь.
Верасень 1943 г. —
ліпень 1944 г."**.
■ **"Усе судбы в единую
спіты..."**. Ваенная тэма ў
творчасці Уладзіміра
Высоцкага.
■ **"Музей і час"**.
■ Акцыя-выстаўка **"Былі
ў мяне
мядзведзі"**.
■ Выстаўка карцін Алега
Высоцкага **"Сусвет:
заслона падываецца..."**.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная
частка палаца
Румянцавых

кропкі, магія пачуццяў".
■ **"Выратаваныя
каштоўнасці"**.
■ **"Старажытная
гісторыя Гомельшчыны"**.
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"**.
■ **"Загадкавыя фантазіі
мора"** (грот палаца).
■ **Экспазіцыя,
прысвечаная
дзяржаўнаму
дзярчу СССР А.Грамыку.**
■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"ART-елка"** (у рыцарскай
зале).
■ **"Зала ўрачыстых
прыёмаў"**.

Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
**"Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы"**.

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная
ваенна-
гістарычная
экспазіцыя.
■ **Лакальныя
экспазіцыі
ў санітарным
вагоне;
у партызанскай
зямлянцы.**
■ **"Музы
не маўчалі"**.
■ Пастаянная
выстаўка
ваеннай
тэхнікі.
■ На тэрыторыі
музея
працуе
пнеўматычны
цір.
■ У выставачнай
зале:
■ **выстаўка
новых
паступленняў
з фондаў
музея.**

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.
■ Юбілейная
выстаўка
мастака
Генадзя
Сухамлінава.
■ Выстаўка мастака
Мікалая Андруковіча.
■ Персанальныя выстаўкі
**А.Зінчука, А.Концуба,
Р.Сіплевіча, А.Маціевіча.**

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка **"BigInterPhoto"**.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.
■ Выстаўка
беларускіх мастакоў.

**КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

**Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла
Харьтонавіч
Вашчанка"**.

Выстаўка:
■ **Выстаўка
жывапісу і графікі
Аляксандра
Ісачова
з калекцыі
сямі мастака.**

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

**ІДЗЕ
ПАДПІСКА**

**на газету
"Культура"**
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;

**на часопіс
"Мастацтва"**
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.

**НА САКАВІК І НАСТУПНЫЯ
МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!**

■ **"Светлае свята
Раждства"**.

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя
**"Гісторыя
І з'езда
РСДРП"**.
■ Выстаўка **"У аб'ектыве
— случчана"**.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.

дзяцінства".
■ Выстаўка, прысвечаная
85-годдзю В.Быкава.
■ Выстаўка **"Фарбы
роднай зямлі"**.
■ Выстаўка **"Гарадскія
фантазіі"**.

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:

і Паскевічаў

Выстаўкі:
■ Юбілейная
выстаўка
**"Скарбы гомельскага
палаца"**.
■ **"Гістарычны касцюм
XVI — XIX стст."**.
■ **"Паштовы
дыліжанс"** —
сумесны праект
з РУП "Белпошта".
■ Выстаўка
скульптара
Д.Папова **"Паўднёвы
вечер"**.
■ Выстаўка жывапісу
І.Саладоўніка **"Магія**

■ **"Па гарадах
і краінах"**.
■ **"На скрыжаванні
гандлёвых шляхоў"**.
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ **"Ад чыстага вытоку"**
(выстаўка Пятра Шалоты).
■ **"Свет звяроў
Гомельшчыны"**.
■ Працуе куток
жывых экзатычных
рэптылій.
Зімовы сад
■ Свет субтрапічных
раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

ТАЭТРЫ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТАЭТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ **23 — "Трубадур"** Дж.Вердзі.

■ **24 — "Алека"**
С.Рахманінава.
■ **26 — "Кармэн"** Ж. Бізэ.
■ **27 — "Стварэнне свету"**
А.Пятрова.
■ **28 — "Чароўная флейта"**
В.-А. Моцарта.
■ **29 — "Рамэа і Джульета"**
С.Пракоф'ева.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТАЭТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44;
Тэл./факс:
334 60 08.

■ **23 — "Палёты з анёлам"**
З.Сагалава.
■ **24 — "Карусель"**
М.Каляды.
■ **26 — "Чорны квадрат"**
М.Адамчыка, М.Клімковіча.
■ **27 — "Вяртанне Галадара"**
Э.Шміта.

**БЕЛАРУСКІ ТАЭТР
"ЛЯЛЬКА"**
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **23 — "Дзед і Жораў"** В.Вольскага.
■ **24 — "Мароска"** М.Шурынава.
■ **30 — "Воук і раз, два, тры"**
Н.Мацяш.